

Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235)
Archeologienota / Bureauonderzoek

Tessa Beukelaar - van Gulik
Mark Groenhuijzen

VU
hbs
archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Z u i d n e d e r l a n d s e A r c h e o l o g i s c h e N o t i t i e s

884

Z A N

Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (**23.235**)

Archeologienota / Bureauonderzoek

Tessa Beukelaar - van Gulik
Mark Groenhuijzen

Zuidnederlandse Archeologische Notities

884

Amsterdam 2021
VUhbs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUHbs archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever: Aquafin NV
Project: Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (**23.235**)
Uitvoerder: VUHbs archeologie
Plaats documentatie: VUHbs archeologie
Projectcode: 2021B319
Erkend archeoloog: Tessa Beukelaar – van Gulik (OE/ERK/Archeoloog/2019/00030)

Coördinaten: Noord: 132.180/161.625
West: 132.074/161.300
Zuidoost: 132.274/161.262

Provincie, gemeente: Vlaams-Brabant, Gooik

Uitvoering: december 2020
Auteur: T. Beukelaar – van Gulik MA, dr. M.R. Groenhuijzen
Illustraties: B. Bussemaker BSc
Omslagontwerp: M. Kriek

ISBN: 978-90-8614-871-4

Relevante thesauritermen: bureauonderzoek

©VUHbs archeologie, Amsterdam, maart 2021
De Boelelaan 1105
1081 HV AMSTERDAM

INHOUD

Colofon	2
1 INLEIDING	4
1.1 Kader en motivatie	4
1.2 Plangebied en geplande werkzaamheden	6
1.2.1 Werkzaamheden	6
1.2.2 Terrein voor grondverbetering	7
1.2.3 Wegeniswerken	7
1.2.4 Oppervlakte van het plangebied en ingreep	7
1.3 Bestaande situatie en bekende verstoringen	8
1.4 Archeologische voorkennis	9
1.5 Doel en vraagstelling van het onderzoek	9
1.6 Randvoorwaarden	9
1.7 Opzet van het rapport en motivatie bronnenmateriaal	9
2 BUREAUONDERZOEK (ASSESSMENT)	10
2.1 Aardkunde (landschap en bodem)	10
2.1.1 Geologische ontwikkeling	10
2.1.2 Reliëf en bodem binnen het plangebied	13
2.2 Archeologische en historische situatie	18
2.2.1 Archeologische situatie	18
2.2.2 Historische situatie	20
2.2.3 Luchtfotografie (Nieuwste Tijd situatie)	26
2.3 Archeologische verwachting / synthese	30
2.3.1 Archeologische verwachting	30
2.3.2 Impact geplande werkzaamheden	30
2.3.3 Potentieel tot kenniswinst	31
2.3.4 Conclusie	31
2.4 Samenvatting	33
3 LITERATUUR	34
4 LIJST VAN BIJLAGEN	36

1 INLEIDING

1.1 KADER EN MOTIVATIE

In opdracht van waterzuiveringsbedrijf Aquafin heeft VUHbs archeologie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het project Afkoppeling Plaatsbeek te Kester in de gemeente Gooik (fig. 1.1 en 1.2). Binnen het plangebied zal een gescheiden rioolstelsel worden aangelegd. Hierbij wordt het vuilwater afgekoppeld van de Plaatsbeek. Door de werken zullen de bodem en eventueel aanwezige archeologische resten worden verstoord.

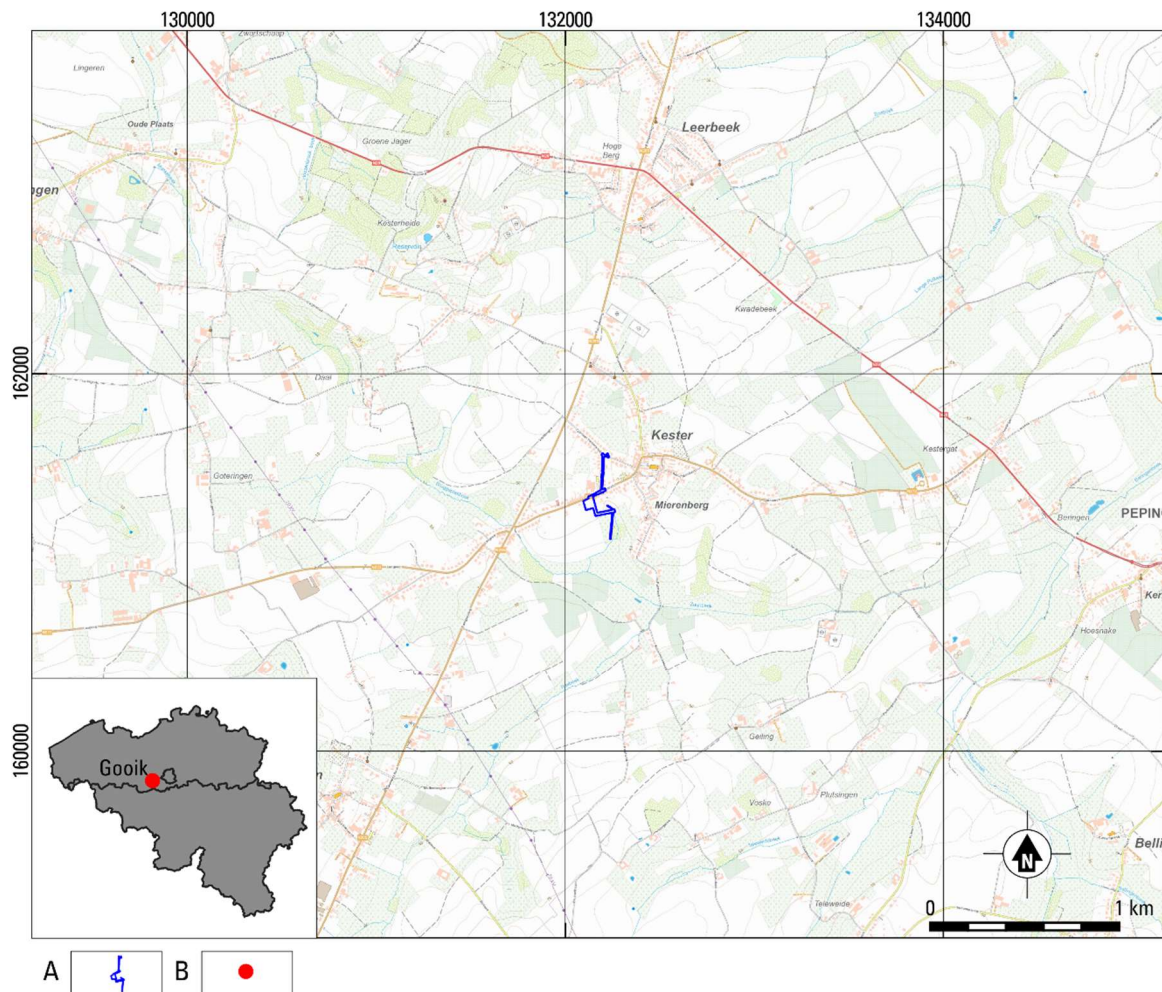

Fig. 1.1. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Locatie van het plangebied op de topografische kaart en de locatie van Gooik in België. Bron: wms.ngi.be/cartoweb.

A plangebied; B locatie gemeente.

Het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 stelt dat bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem een archeologienota wordt toegevoegd wanneer de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt, als het plangebied niet gelegen is in een archeologische zone, in een beschermde archeologische site of opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. Het plangebied en de oppervlakte van de ingrepen overschrijden deze criteria (zie *infra*).

De wijziging van het decreet op 5 jul 2017 geeft vrijstelling van de verplichting tot onderzoek bij werken aan lijninfrastructuur (niet gelegen in een archeologische zone of beschermde archeologische site) van meer dan 1000 m, waarbij de oppervlakte van de bodemingrepen buiten het gabarit de 1000 m² niet overschreden wordt. Deze wijziging is niet van toepassing op het plangebied.

Het plangebied is niet gelegen in een zone waarin geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

Hieruit volgt dat voor het onderhavige plangebied en de geplande werkzaamheden een archeologienota opgesteld moet worden.

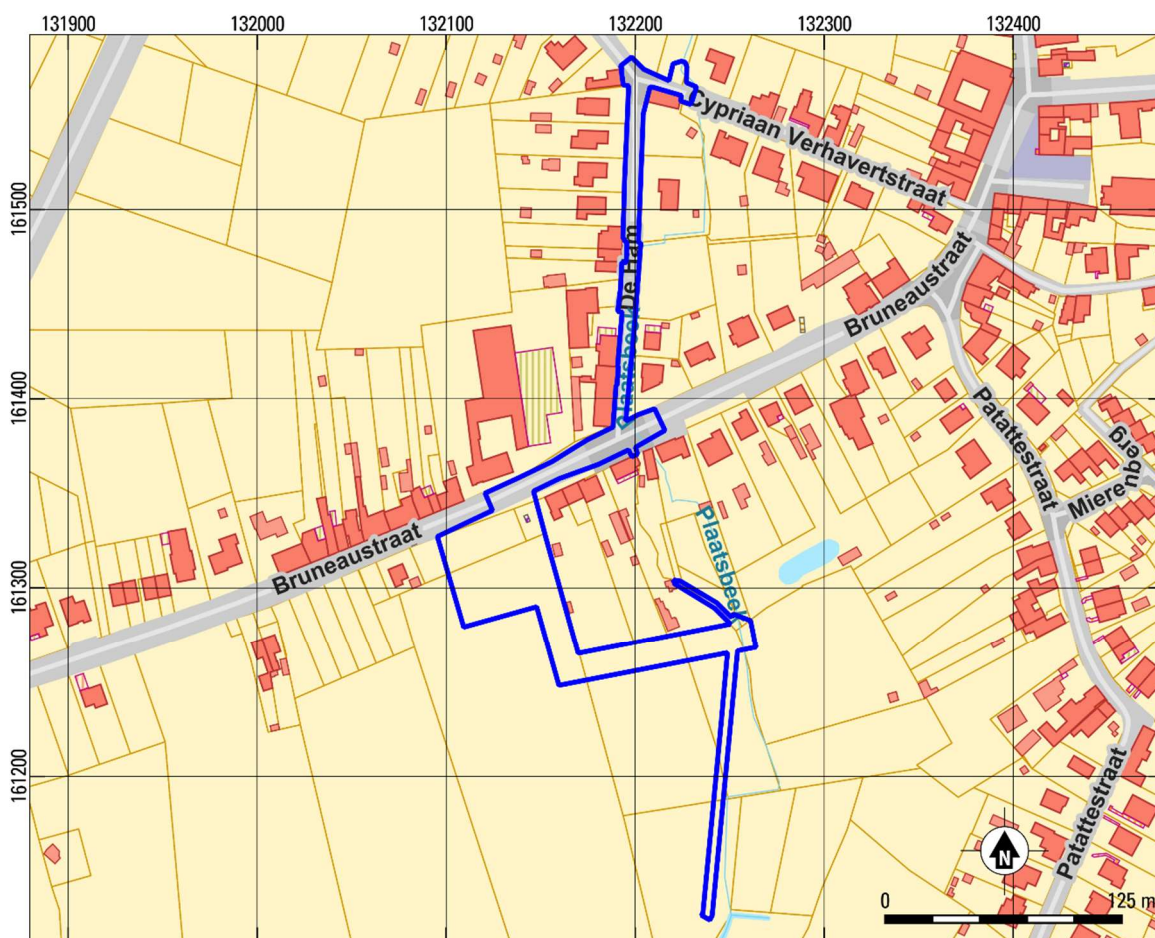

Fig. 1.2. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Locatie van het plangebied het Groot Referentie Bestand.

Bron: geopunt.be

1.2 PLANGEBIED EN GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

Het plangebied is gelegen in Kester, ten zuidwesten van het centrum. Ten westen van het plangebied ligt Brugge (ca. 400 m) en ten oosten is nog Mierenberg te vinden, dat nagenoeg aansluit op het centrum van Kester. Het plangebied volgt vanaf het noorden De Ham vanaf de Cypriaan Verhaverstraat naar de Bruneaustraat om vervolgens via Voetweg nr. 103 richting het zuiden en vervolgens het oosten aan te sluiten op de Plaatsbeek. Deze beek watert op ca. 320 m ten zuiden van het plangebied af op de Zuunbeek.

zone / straat	werkzaamheden	verstoringdiepte
Oppakken Plaatsbeek	Werkterrein, ca. 75 m ²	Ca. 0.30 – 0.40 m
	Inbuizing aanleggen, 400 mm, lengte ca. 11 m	Ca. 0.85 – 1.50 m
De Ham / Bruneaustraat	DWA-leiding, 400 – 900mm, lengte ca. 378 m	Ca. 1.60 – 3.00 m
	RWA-leiding, 400 - 600 mm, lengte XX m	Ca. 1.00 – 3.00 m
	OV1	Ca. 2.60 m
Voetweg 103 – aansluiting Plaatsbeek	Terrein voor grondverbetering, ca. 2200 m ²	Ca. 0.80 m
	DWA-leiding, 500 mm, lengte ca. 190 m	Ca. 2.50-3.00 m
	RWA-leiding, 400 / 700-800 mm, lengte ca. 190 m	Ca. 2.50-3.00 m
	Werkterrein	Ca. 0.30 – 0.40 m
	Plaatsing persleidingen	n.v.t.
Gehele plangebied	Fundering op houten palen onder de putten	Ca. 8.00 – 9.00 m

Tabel 1.1. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Overzicht van de geplande werkzaamheden.

1.2.1 WERKZAAMHEDEN

Binnen het plangebied zal een gescheiden rioolstelsel worden aangelegd. Hierbij wordt een droogweerafvoer (DWA) en een regenweerafvoer (RWA) aangelegd. In bijlage 2 zijn de gedetailleerde plannen van de werkzaamheden met de dwarsprofielen opgenomen. Hierop zijn de aan te leggen leidingen aangeduid.

Ter hoogte van de Cypriaan Verhaverstraat wordt de Plaatsbeek afwatering opgepakt door de aanleg van een nieuw RWA-stelsel dat deze vervolgens via De Ham richting de Bruneaustraat om dan via voetweg 103 langs de bestaande woningen in het zuiden weer aan te sluiten op de oude waterloop.

In de Cypriaan Verhaverstraat is al een DWA-leiding aanwezig, waarop de nieuwe DWA wordt aangesloten. Deze wordt langs dezelfde route naar het zuiden aangesloten op al bestaande DWA-leidingen bij de Plaatsbeek.

Voor dit project zijn algemene richtlijnen voor de aanleg van leidingen te vinden in bijlage 3. Voor wat betreft de werkterreinen wordt afgeweken van de gebruikelijke 16 meter werkterrein ter hoogte van de bestaande wegen. Hier wordt volstaan met de breedte van de wegenis. Voor de aanleg ter hoogte van de voetweg 103 en weilanden ten zuiden van de Bruneaustraat wordt 15 meter werkruimte voorzien, waarvan 7.50 voor de aanleg sleuf bedoeld is. Het project maakt gebruik van een terrein voor grondverbetering om de werkruimte te kunnen beperken. De putten worden gefundeerd op houten palen. Tevens zal hier vanaf put R1 richting het noorden en het zuiden stukken land in gebruik genomen worden om tijdelijk een persleiding op te leggen. De persleiding wordt tijdelijk bovengronds geplaatst

terwijl de anderen werkzaamheden worden uitgevoerd. Hiervoor wordt geen teelaarde afgegraven en zal de bodem niet verstoord worden door zwaar materieel. Het zuidelijke deel is gelegen ter hoogte van een reeds bestaande erfdienstbaarheid voor ondergrondse infrastructuur.

De aanwezige riolering in het plangebied wordt opgebroken.

1.2.2 TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

De percelen 60/3, 60B worden tijdens het project deels in gebruik genomen als terrein voor grondverbetering. Binnen deze percelen zal ca. 2200 m² ingezet worden voor grondverbetering. Hierbij zal c. 0.30 – 0.40 m afgegraven worden. Het terrein zal daarna dienen voor de opslag van gronden en het materieel. Aangezien de ondergrond hierdoor mogelijk gecompacteerd wordt, dient de structuur van de bodem verbeterd te worden na afloop van de werken. Dit gebeurt door middel van diepploegen. Hierbij wordt eerst het terrein weer hersteld naar het huidige maaiveld. Daar na zal door middel van diepploegen de grond omgewoeld worden tot een diepte van ca. 80cm.

1.2.3 WEGENISWERKEN

Voor de werkzaamheden zullen de wegen geheel of gedeeltelijk afgebroken worden. Naderhand zullen deze weer hersteld worden naar een nieuwe toestand. Hierbij zijn geen uitbreidingen voorzien, maar wel verbeteringen ten opzichte van de oude situatie.

1.2.4 OPPERVLAKTE VAN HET PLANGEBIED EN INGREEP

Het totale oppervlak van het plangebied bedraagt 8942 m². De totale strekkende meter van het plangebied bedraagt ca. 576 m. Doordat de oppervlakte van het plangebied groter is dan 3000 m² en de strekkende meter niet hoger dan 1000 m, de oppervlakte van de bodemingreep groter is dan 1000 m² en de werkzaamheden buiten het huidige gabarit plaatsvinden, is het volgens het nieuwe archeologiedecreet nodig een archeologienota bij de vergunningsvraag toe te voegen.

De kadastrale gegevens zijn weergegeven in tabel 1.2 en bijlage 4.

Kadastrale gegevens

Gooik, 3e AFD Kester, sectie C

23040C0021/00H000, 23040C0023/00C000, 23040C0025/00E000, 23040C0028/02M000, 23040C0033/00K000, 23040C0034/00G000, 23040C0035/00_000, 23040C0060/00B000, 23040C0060/02_000, 23040C0060/03_000,

Gooik, 3e AFD Kester, sectie D

23040D0270/00M000, 23040D0313/00C000, 23040D0314/00C000, 23040D0314/00G000, 23040D0316/00H000, 23040D0320/00B003, 23040D0320/00M002, 23040D0320/00P002, 23040D0320/00Y002, 23040D0320/00Z002, 23040D0323/02_000

Tabel 1.2. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Kadastrale gegevens. Bron: CadGIS Viewer.

1.3 BESTAANDE SITUATIE EN BEKENDE VERSTORINGEN

Volgens de bodembedekkingskaart wordt het plangebied voornamelijk afgedekt door wegen. Het meest noordelijke puntje wordt afgedekt door een terrein met bomen. In het zuiden is het plangebied gelegen ter hoogte van landbouwgebruikspcelen, waarbij op het terrein voor grondverbetering eenjarige gewassen worden geplant.

In de ondergrond zijn al leidingen aanwezig. In bijlage 2 zijn deze op de plannen van de geplande werkzaamheden aangeduid in het lichtgrijs. De diepte van deze leidingen ligt tussen de ca. 1.00 – 2.30 m. Ten zuiden van de aansluiting op de Plaatsbeek is ook al een leiding aanwezig. Deze ligt op een diepte van 1.50 – 2.00 m.

Fig. 1.3. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van de bodembedekkingskaart (2012). Bron: geopunt.be.

A gebouwen; B autowegen; C overig afgedekt; D spoorwegen; E water; F overig afgedekt; G akker; H gras / struiken; I bomen; J gras / struiken (landbouwgebruikspcel); K gras / struiken (WBN); L gras / struiken (WTZ); M gras / struiken (WTZ); N bomen (WTZ); O plangebied.

1.4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het plangebied is niet eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.5 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek als geheel is het opsporen en in kaart brengen van de eventueel in het plangebied aanwezige archeologische vindplaatsen. Allereerst dient door middel van het bureauonderzoek aan de hand van bestaande bronnen informatie verworven te worden over bekende of te verwachten archeologische resten en / of sporen.

De volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden:

- Zijn er aanwijzingen voor verstoringen binnen het plangebied? (paragraaf 1.3)
- Wat is de geologische opbouw van het plangebied? (paragraaf 2.1)
- Wat zijn de bekende en verwachte archeologische resten en / of sporen binnen het plangebied? Wat is bekend van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van deze resten? (paragraaf 2.2)
- Wat is de impact van de geplande werkzaamheden? (paragraaf 2.3)

Na het uitvoeren van een bureauonderzoek zal bekend zijn of archeologische waarden aanwezig zijn en op welke manier deze waarden beschermd dienen te worden. Dit kan *in situ* als de waarden niet in gevaar komen door de geplande werkzaamheden of *ex situ* als de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

1.6 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een bureauonderzoek voor een ingreep in de bodem met uitgesteld vervolgonderzoek. De percelen binnen het plangebied zijn op het moment van bureauonderzoek niet toegankelijk, waardoor iedere vorm van vervolgonderzoek in uitgesteld traject plaats zal vinden. Dit geldt voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (landschappelijke boringen) en vervolgonderzoek met ingreep in de bodem (verkennende en waarderende archeologische boringen, proefputten en proefsleuven).

1.7 OPZET VAN HET RAPPORT EN MOTIVATIE BRONNENMATERIAAL

De verslaglegging is per uitgevoerd onderdeel van het onderzoek samengesteld. In hoofdstuk 2 zullen de resultaten (assessment) van het bureauonderzoek worden beschreven. Hierbij zal eerst de geologische ontwikkeling voor het plangebied besproken worden alsmede de bodemontwikkeling. Daarna zal de archeologische en historische situatie geschetst worden aan de hand van een historisch kaart materiaal en literatuur. Voor wat betreft de historische gegevens is gebruik gemaakt van de beschikbare literatuur – voornamelijk online (zie literatuur). De historische cartografische bronnen (Villaretkaart, Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart, Popp-kaart) zijn geraadpleegd via de raadpleegdienst voor historische cartografie (Agiv). De bodemkundige kaarten zijn geraadpleegd op de website www.dov.vlaanderen.be. De bekende archeologische gegevens zijn opgezocht op de Centrale Archeologische Inventaris. Daarnaast is gebruik gemaakt van Cartesius.be om het historisch kaartmateriaal waar nodig aan te vullen.

De afgebeelde kaarten zijn vervaardigd in QGIS en weergegeven in Lambert 1972 projectiesysteem.

2 BUREAUONDERZOEK (ASSESSMENT)

2.1 AARDKUNDE (LANDSCHAP EN BODEM)

2.1.1 GEOLOGISCHE ONTWIKKELING

Het plangebied is gelegen in een zijtak van de Zennevallei ten zuidwesten van Brussel. Meer precies ligt het in het dal van de Plaatsbeek, een kleine beek die even ten zuiden van het plangebied afwatert op de Zuunbeek, die verder richting het oosten uitgroeit tot één van de grotere zijtakken van de Zenne. De geomorfologie voor de linker- en rechteroever van de Zenne is zeer verschillend: de heuvels aan de westkant van de Zenne, waar het plangebied gelegen is, zijn beduidend lager en minder steil dan die aan de oostkant. De westflank van de Zennevallei kan gekenmerkt worden als een glooiend landschap, en staat ook wel bekend onder de streeknaam Pajottenland.¹

De top van het Tertiaire substraat in het plangebied bestaat volgens de Tertiairgeologische kaart (fig. 2.1) geheel uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen (KoMo). Dit is een zeer heterogene afzetting bestaande uit silt tot zand met lokaal kleiige zones. Het kenmerkende aspect is de aanwezigheid van *Nummulites planulatus*, een foraminiferensoort.² Richting het zuiden, in het dal van de Zuunbeek, komen afzettingen van het Lid van Saint-Maur van de Formatie van Kortrijk (KoSm) aan de top van het Tertiaire substraat voor. Dit bestaat uit klei met zeer fijn silt, met enkele dunne lagen van grofsiltige klei of kleiige, zeer fijne silt.³

De Formatie van Kortrijk is afgezet tijdens het Ieperiaan (56–47.8 miljoen jaar geleden) in het Eoceen (56–33.9 miljoen jaar geleden). Vlaanderen lag in deze periode op de zuidrand van het Noordzeebekken, een relatief smal bekken met een noord-zuid oriëntatie en een permanente verbinding met de Noordatlantische Oceaan via het noorden. Het bekken werd regelmatig overspoeld door relatieve zeespiegelstijging, waardoor mariene afzettingen waaronder de Formatie van Kortrijk konden worden afgezet. Richting het noorden neemt de dikte van dit Tertiaire pakket daarom ook toe en komen tevens jongere afzettingen voor aan de top van het Tertiaire substraat.

Dat het oudere Lid van Saint-Maur aan de top is komen te liggen is veroorzaakt door insnijding van de Zuunbeek, waardoor jongere afzettingen zijn geërodeerd. De top van het Tertiaire substraat ligt binnen het plangebied binnen 6 m en mogelijk zelfs binnen 1 m onder maaiveld, al loopt de diepte verder richting het dal van de Zuunbeek sterk op.⁴

Circa 1.8 miljoen jaar geleden werd het Tertiair opgevolgd door het Kwartair, de huidige geologische periode, die wordt gekenmerkt door een afwisseling van koudere en warmere fasen. Dit zijn de zogenaamde glacialen (ijstijden) en interglacialen. Door de dalende erosiebasis vanwege zeespiegeldaling en voortgaande tektonische opheffing kwamen de Tertiaire afzettingen droog te liggen en konden de Vlaamse rivieren zich insnijden. Hierdoor is de Vlaamse Vallei ontstaan, waar het dal van de Zenne ook toe behoort. De meeste afzettingen uit het Kwartair die bewaard zijn gebleven dateren uit het Weichseliaan, de laatste ijstijd (circa 116.000–11.700 jaar geleden). Eventuele oudere Kwartaire afzettingen zijn inmiddels grotendeels geërodeerd.

¹ Schroyen 2003, 4; Buffel/Matthijs 2009, 5–7.

² Laga *et al.* 2001, 139–140; Buffel/Matthijs 2009, 24.

³ Laga *et al.* 2001, 139–140; Buffel/Matthijs 2009, 24.

⁴ Buffel/Matthijs 2009, 16.

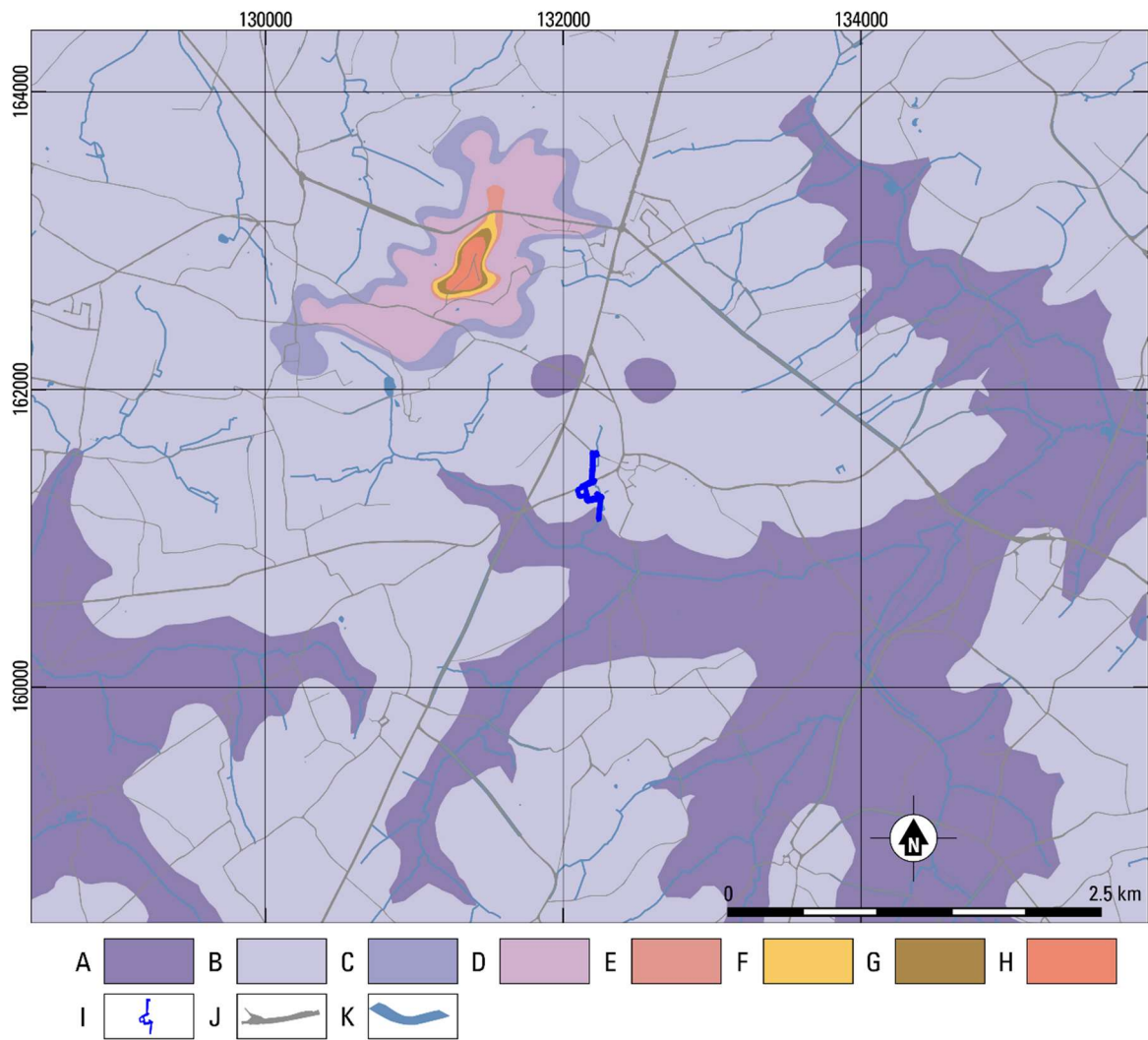

Fig. 2.1. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van de Tertiaire geologische kaart. Bron: dov.vlaanderen.be.

A Formatie van Kortrijk, Lid van Saint Maur; B Formatie van Kortrijk, Lid van Moen; C Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke; D Formatie van Tielt; E Formatie van Gentbrugge; F Formatie van Lede; G Formatie van Maldegem; H Formatie van Diest; I plangebied; J wegen; K water.

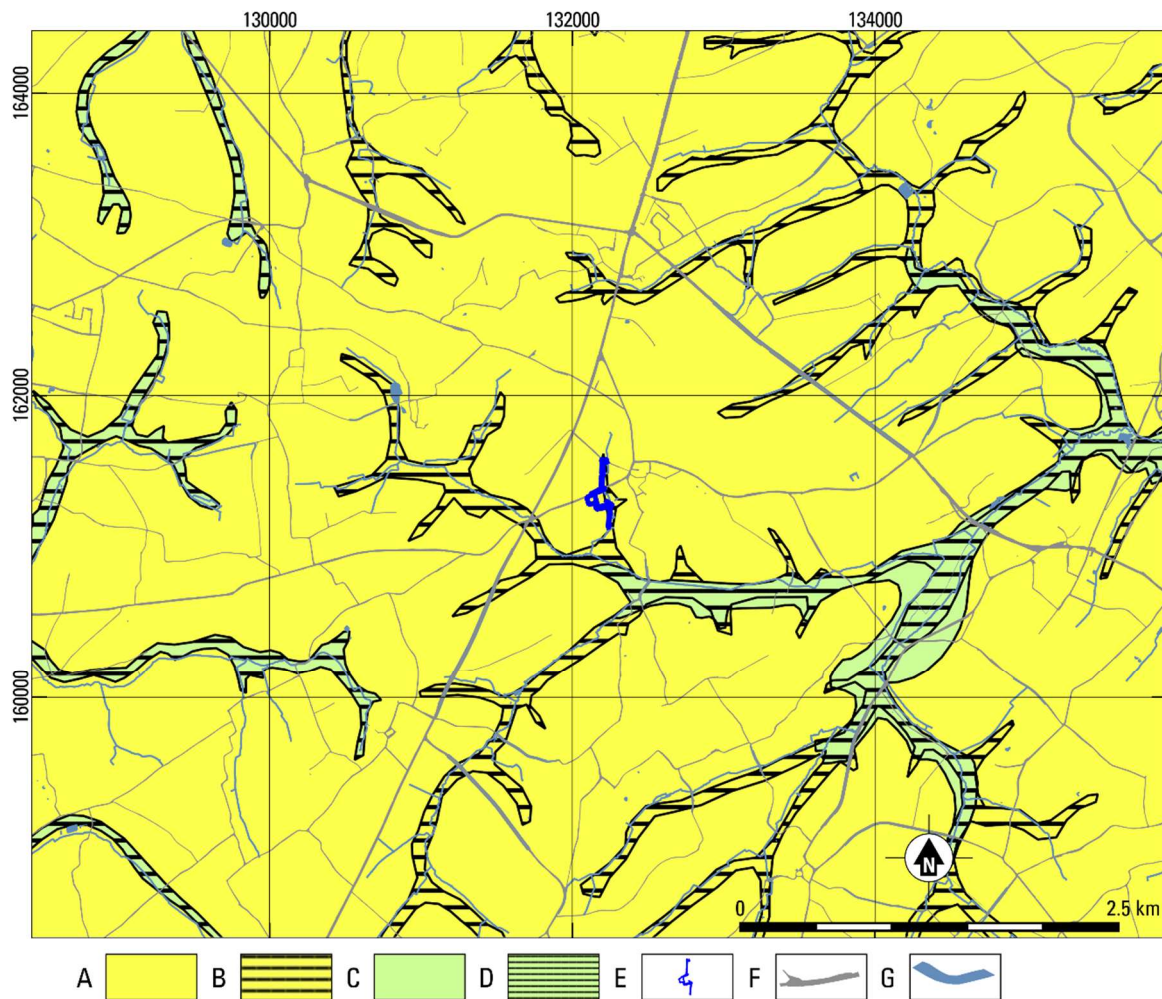

Fig. 2.2. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van de Quartair geologische kaart. Bron: dov.vlaanderen.be

A profieltype 2: eolische afzettingen (löss) uit het Weichselien en mogelijk Vroeg-Holocene en/of hellingafzettingen uit het Quartair; B profieltype 2a: profieltype 2 afgedekt door holocene fluviale afzettingen; C profieltype 3: eolische afzettingen uit het Weichselien en mogelijk Vroeg-Holocene en/of hellingafzettingen uit het Quartair op fluviale afzettingen uit het Weichselien; D profieltype 3a: profieltype 3 afgedekt door holocene fluviale afzettingen; E plangebied; F wegen; G water.

Op de Quartairgeologische kaart (fig. 2.2) zijn de Kwartaire afzettingen gekarteerd aan de hand van profieltypen. Het plangebied is grotendeels gelegen op profieltype 2. Dit houdt in dat de Kwartaire sequentie bestaat uit eolische afzettingen uit het de laatste ijstijd, het Weichseliaan (116.000–11.500 jaar geleden). Tijdens deze ijstijd lag Vlaanderen in het periglaciaal gebied, en kon vanwege het gebrek aan vegetatie sediment uit de Noordzee over grote afstand verplaatst worden. In Vlaanderen is dit als een deken over het landschap afgezet, en komt van noord naar zuid tot uiting in een dekzandgebied, een zandleemgebied en een loessgebied. Het plangebied ligt binnen het loessgebied, wat betekent dat deze eolische afzettingen voornamelijk bestaan uit lemige afzettingen. Ze worden geclassificeerd als de Formatie van Gembloux (Gx).⁵

Rond de huidige beken, waaronder de Plaatsbeek en de Zuunbeek, komen ook afzettingen voor uit de huidige warme periode, het Holocene (sinds 11.500 jaar geleden). Deze worden gekarteerd als toevoeging aan het bovengenoemde profieltype: type 2a. Dit houdt in dat de bovengenoemde afzettingen

⁵ Gullentops *et al.* 2001, 161; Schroyen 2003, 19–20.

uit het Weichseliaan zijn afgedekt door fluviatiele afzettingen uit het Holocene. De fluviatiele afzettingen uit deze periode worden gerekend tot de Formatie van Arenberg (Ab), en kunnen zijn opgebouwd uit een zandige geulfaciës, een organisch-rijke faciës, een fluviatiele kleifaciës en een afdekkende leemfaciës.⁶

Binnen de lagere beekdalen, zoals het dal van de Zuunbeek, zijn ook profieltypen 3 en 3a gekarteerd. Hier zijn tijdens het Weichseliaan fluviatiele afzettingen neergelegd, mogelijk wederom afgedekt door de bovengenoemde eolische afzettingen en eventueel Holocene fluviatiele afzettingen (bij profieltype 3a). Deze fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan worden gerekend tot de Formatie van Eeklo (El) en kunnen variëren tussen leem, zandleem, zandige afzettingen met klei- en leemlagen tot grofzandige afzettingen met grind, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden en de lokale sedimentatieomstandigheden.⁷

2.1.2 RELIËF EN BODEM BINNEN HET PLANGEBIED

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (fig. 2.3) geeft een beeld van het algemene reliëf van de omgeving van het plangebied. Hierop is te zien dat het reliëf sterk bepaald is door de insnijding van de beken. Het plangebied zelf is gelegen langs het relatief kleine dal van de Plaatsbeek, dat in het zuiden uitkomt op het grotere dal van de Zuunbeek. Op 500 m naar het noorden komen hoogten voor op de heuvels tot circa 75 m TAW, en op 1500 m naar het noordwesten zijn nog hogere heuveltoppen aanwezig tot circa 110 m TAW. Ten zuiden van het plangebied is het dal van de Zuunbeek gelegen op circa 40 m TAW. Het plangebied zelf loopt af vanaf circa 54.5 m TAW in het noorden tot circa 46.5 m TAW in het zuiden (fig. 2.4).

⁶ Gullentops *et al.* 2001, 161; Schroyen 2003, 21-22.

⁷ Gullentops *et al.* 2001, 160-161; Schroyen 2003, 18.

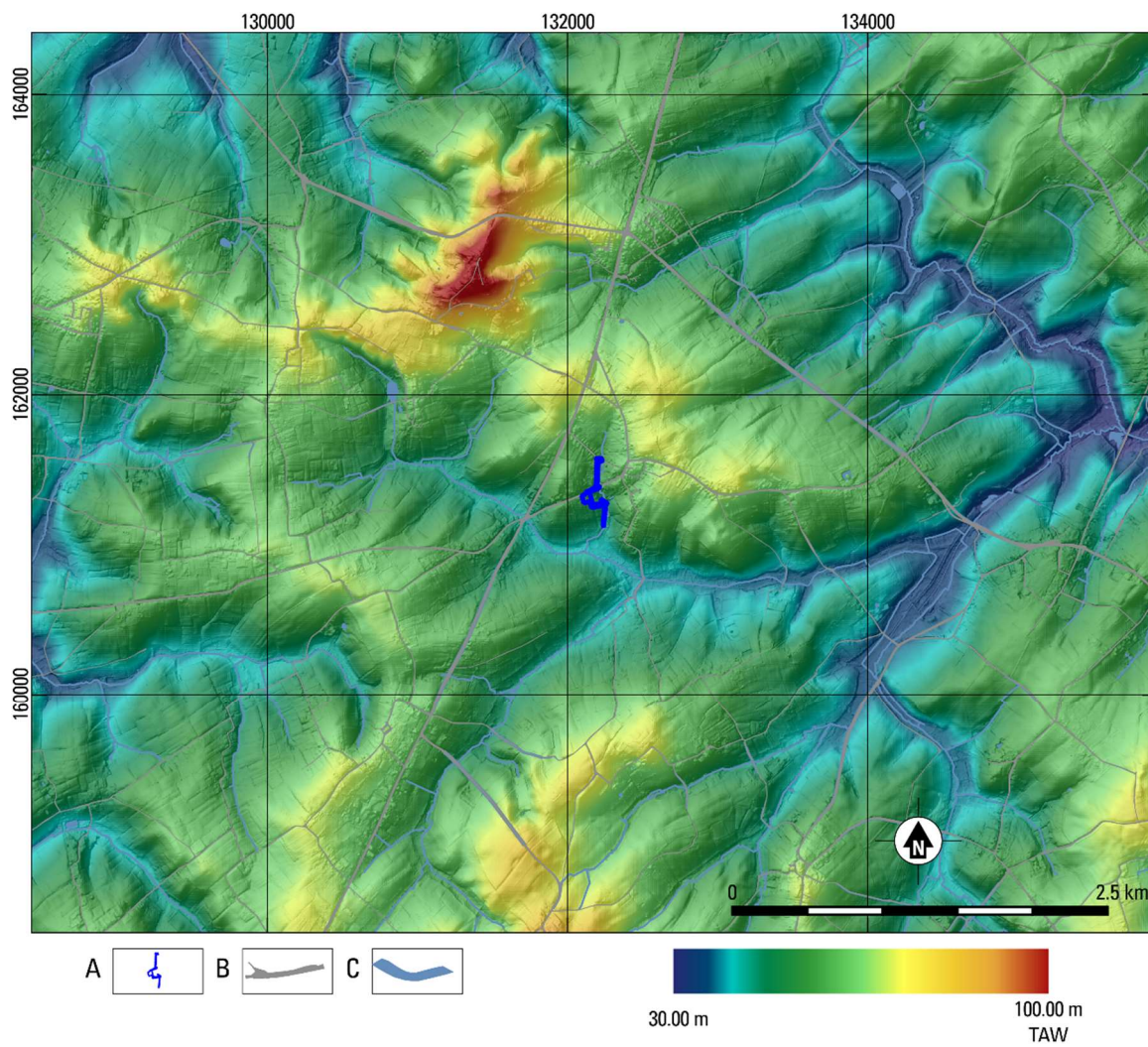
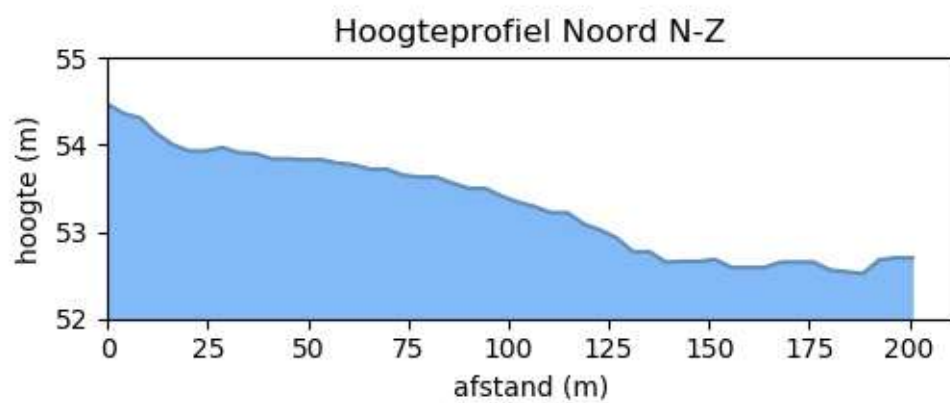

Fig. 2.3. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II. Bron: dov.vlaanderen.be
A plangebied; B wegen; C water.

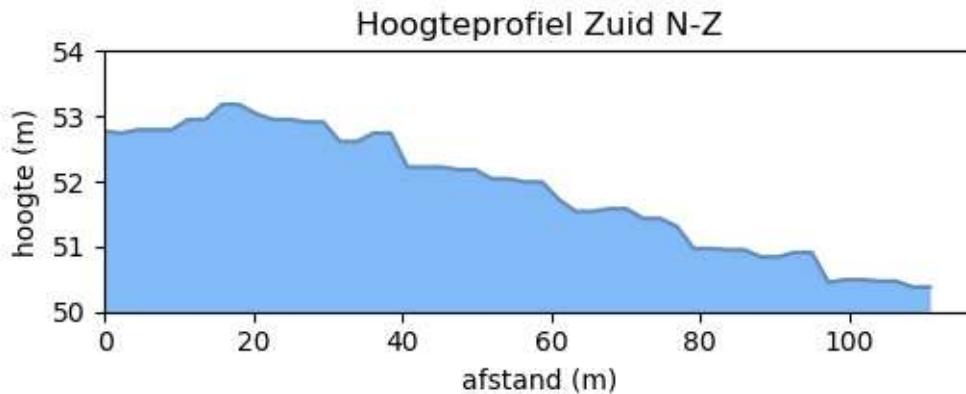

Fig. 2.4. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Hoogteverloop. Bron: geopunt.be

Het plangebied kent op de Bodemkaart Vlaanderen (fig. 2.5) globaal drie verschillende karteringen. In het diepste deel van het dal van de Plaatsbeek komen allereerst zeer natte leembodems zonder profielontwikkeling (bodemtype Afp) voor. Bij deze gronden is het hele jaar sprake van een hoge grondwaterstand, waardoor een volledig gereduceerde horizont voorkomt binnen 80 cm onder maaiveld met duidelijke roestvlekken reeds in de bovengrond. Deze gronden zijn slecht geschikt voor bewoning en landbouw, en zijn enkel matig geschikt geweest als grasland.⁸

De flanken van het dal van de Plaatsbeek zijn gekarteerd als matig droge leembodems zonder profielontwikkeling (bodemtype Acp). Dit zijn gronden waar een dik pakket colluviaal leem voorkomt. De aanwezigheid van een textuur-B-horizont in een onderliggend autochtoon leempakket is niet geheel uit te sluiten, hoewel deze dan gelegen is op meer dan 80 cm onder maaiveld. Bij dit bodemtype komen roestverschijnselen voor tussen 80 en 125 cm onder maaiveld. Door de gestoorde waterhuishouding met wateroverlast in natte perioden is deze bodem niet heel geschikt voor landbouw en bewoning, tenzij goede drainagetechnieken toegepast worden.⁹

In het zuidwestelijke deel van het plangebied komen droge leembodems met textuur-B-horizont voor (bodemtype Aba1). Bij deze bodems is de A-horizont boven de textuur-B-horizont minder dan 40 cm dik. Dit is het gevolg van erosie, die heeft opgetreden na de ontbossing van het gebied. De oorspronkelijke A-horizont met uitlogingsverschijnselen is gedeeltelijk of geheel geërodeerd, waardoor de bouwvoor thans vaak direct op de textuur-B-horizont ligt. Deze gronden zijn geschikt geweest voor landbouw en bewoning in het verleden.¹⁰

⁸ Louis 1957, 54; Van Ranst/Sys 2000.

⁹ Louis 1957, 49-51; Van Ranst/Sys 2000.

¹⁰ Louis 1957, 30-33; Van Ranst/Sys 2000.

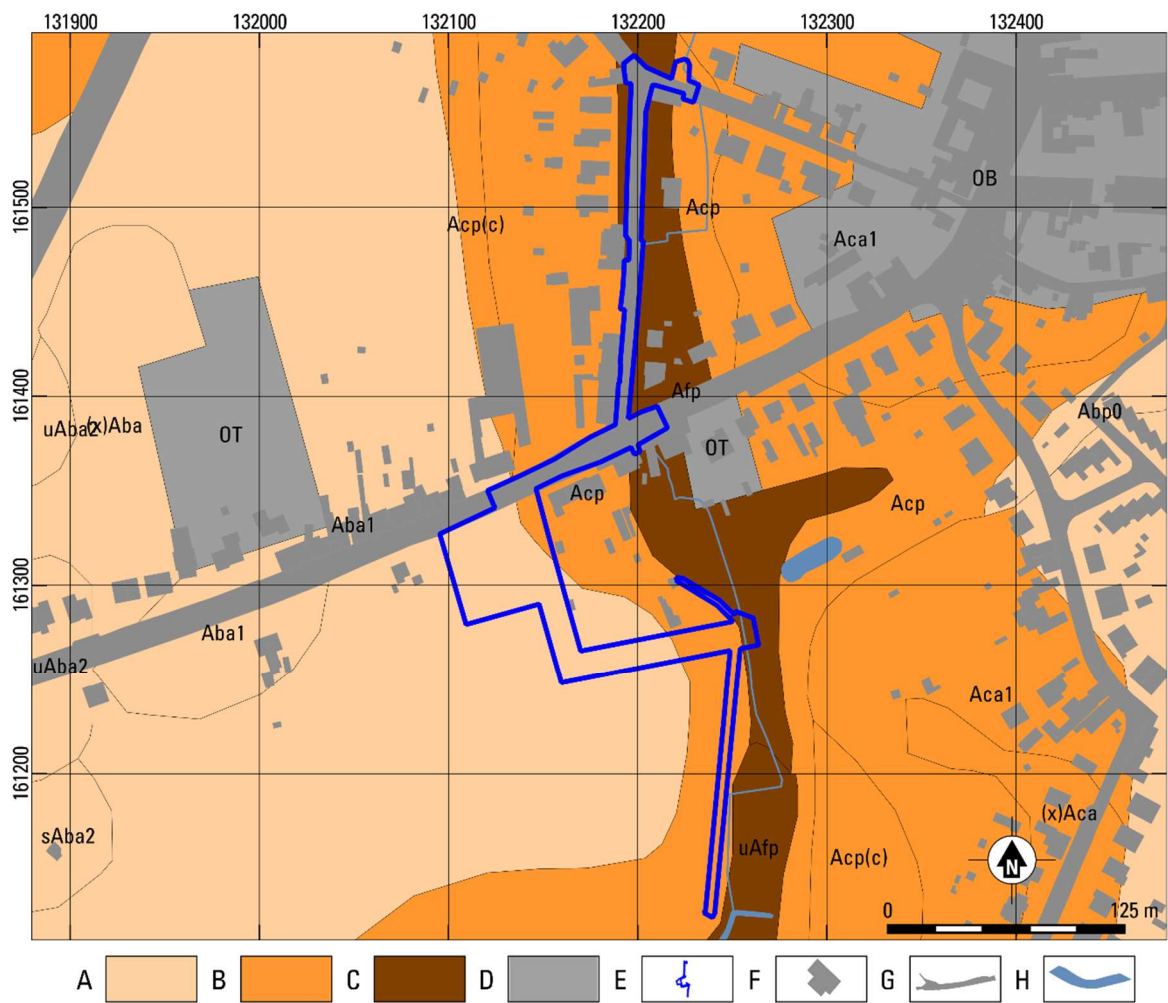

Fig. 2.5. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van de bodemkaart Vlaanderen. Bron: dov.vlaanderen.be

A droge leem; B natte leem; C vochtige leem; D antropogeen; E plangebied; F bebouwing; G wegen; H water.

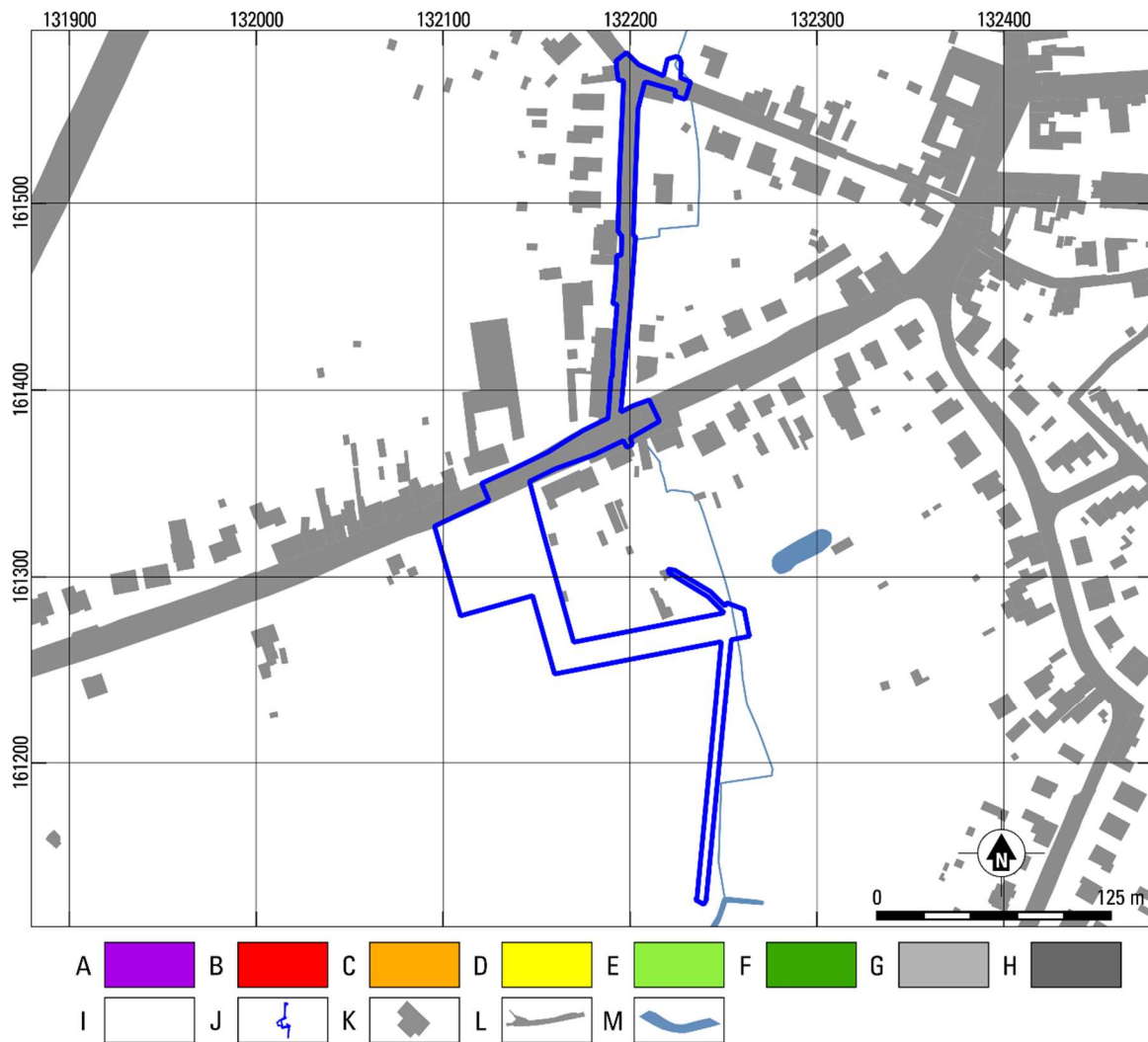

Fig. 2.6. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van Potentiële Erosiekaart per perceel 2018. Bron: dov.vlaanderen.be

A zeer hoog; B hoog; C gemiddeld; D laag; E zeer laag; F verwaarloosbaar; G bijzondere strook; H niet van toepassing; I geen info; J plangebied; K gebouwen; L wegen; M water.

Op de potentiële bodemerosiekaart (fig. 2.6) is te zien dat de erosiepotentie van het plangebied grotendeels niet gekarteerd is. De omliggende percelen hebben echter soms een laag, maar vaak een hoog erosiepotentieel. Een grotendeels hoog erosiepotentieel zal ook gelden voor het plangebied. Dit is het resultaat van het reliëf, wat kan hebben gezorgd voor massaverplaatsingen. Zoals is gebleken uit de bodemkaart komen in het plangebied inderdaad colluviale afzettingen voor die van hogere delen van de heuvels zijn afgeschoven. Door de afschuiving van materiaal kan de top van het oorspronkelijke bodemprofiel op de flanken van de hellingen zijn verdwenen, al kan de afdekking met colluviaal materiaal elders juist voor een goede bewaring van het onderliggende bodemprofiel hebben gezorgd.

2.2 ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUATIE

2.2.1 ARCHEOLOGISCHE SITUATIE

Op figuur 2.7 zijn de archeologische waarden in de omgeving van het plangebied weergegeven. In verband met de leesbaarheid is de verklaring van alle CAI-locaties opgenomen in bijlage 5. Het plangebied is gelegen net ten zuidoosten van een Beschermd Archeologische Zone, namelijk de Vicus van Kester.¹¹ Veel van de CAI-locaties en gebeurtenissen in de omgeving vallen samen met deze Vicus.

Voor de Vicus van Kester is een beschermingsdossier opgesteld waarin een volledig overzicht van de onderzoeken die tot 2015 zijn uitgevoerd ter hoogte van de Beschermd Archeologische Zone.¹² Het meest relevant voor het huidige plangebied is onderzoek dat direct ten noorden van het plangebied heeft plaatsgevonden (aangeduid als gebeurtenis op figuur 2.7). In 2005 is hier een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn geen relevante archeologische sporen aangetroffen, zoals blijkt uit de laag Gebeurtenissen. Daarnaast is op dit terrein een geofysisch onderzoek uitgevoerd in 2013-2014.¹³ De in 2005 aangelegde proefsleuven zijn bij dit onderzoek terug aangetroffen. Het zuidelijke deel van het terrein wordt gekenmerkt door een ondergrondse pijpleiding, een mogelijk oude perceelsgrens. Daarnaast is een spoor aangetroffen waarin een hoge mate aan metaalhoudend materiaal in si gemeten. Dit spoor kan mogelijk een recente datering hebben.¹⁴ Het terrein ter hoogte van CAI-locatie 761 duidt vermoedelijk de zuidelijke grens van de Vicus aan. Hoewel de zuidelijke, noordelijke en westelijke grens is vastgesteld met de verschillende onderzoeken, lijkt de oostelijke nog niet geheel duidelijk.¹⁵ Het plangebied is voornamelijk ten zuiden gelegen van de vicus, maar wel aan de oostzijde. Daarnaast is in het beschermingsdossier opgenomen dat in de omgeving van de vicus rekening gehouden moet worden met het voorkomen van resten die *‘in relatie staan met het cultuurlandschap en te maken hebben met activiteiten die buiten de directe bebouwing van de vicus worden ondernomen’*¹⁶.

Verder naar het zuiden is ter hoogte van de CAI-locatie 209266 een mogelijke cultusplaats aangetroffen.¹⁷ Voor dit terrein is tevens een archeologienota opgesteld met vervolgonderzoek voor de bouw van een politiebureau.¹⁸ Voor zover bekend is het vervolgonderzoek nog niet uitgevoerd. Hoewel het plangebied waarschijnlijk buiten de grenzen van de Vicus gelegen is, is daarmee niet uitgesloten dat zich binnen het gebied nog resten kunnen bevinden die verband houden met deze vicus. Uit de archeologische situatie blijkt des te meer dat het plangebied in de Romeinse periode gelegen is in een Villa-landschap. Op ca. 220 m ten oosten van het plangebied zijn ter hoogte van CAI-locatie 207458 resten aangetroffen van een villa-gebouw, direct onder de ploeglaag.¹⁹ Ten noorden van de vicus op ca. 2 km afstand van het plangebied is ter hoogte van de Lomberveld (CAI-locatie 152722) ook een Villaterrein aangetroffen.²⁰ Ten zuidwesten, aan de overzijde van de Zuunbeek is een Romeins grafveld aangetroffen (CAI-locatie 114) en op iets meer afstand is tevens een Romeinse grafheuvel bekend (CAI-locaties 162897).

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15060>

¹² In 't Ven 2015, 3-6

¹³ Wesemael / Nicholls 2014

¹⁴ Wesemael / Nicholls 2014, 53 (K16-17)

¹⁵ In 't Ven 2015, 11

¹⁶ In 't Ven 2015, 12

¹⁷ Wesemael / Nicholls 2014, 53-54 (K18 = zuidelijke grens, K21-22=cultusplaats)

¹⁸ Hagen 2017

¹⁹ De Groote *et al* 2017, 31

²⁰ In 't Ven 2015, 3-6

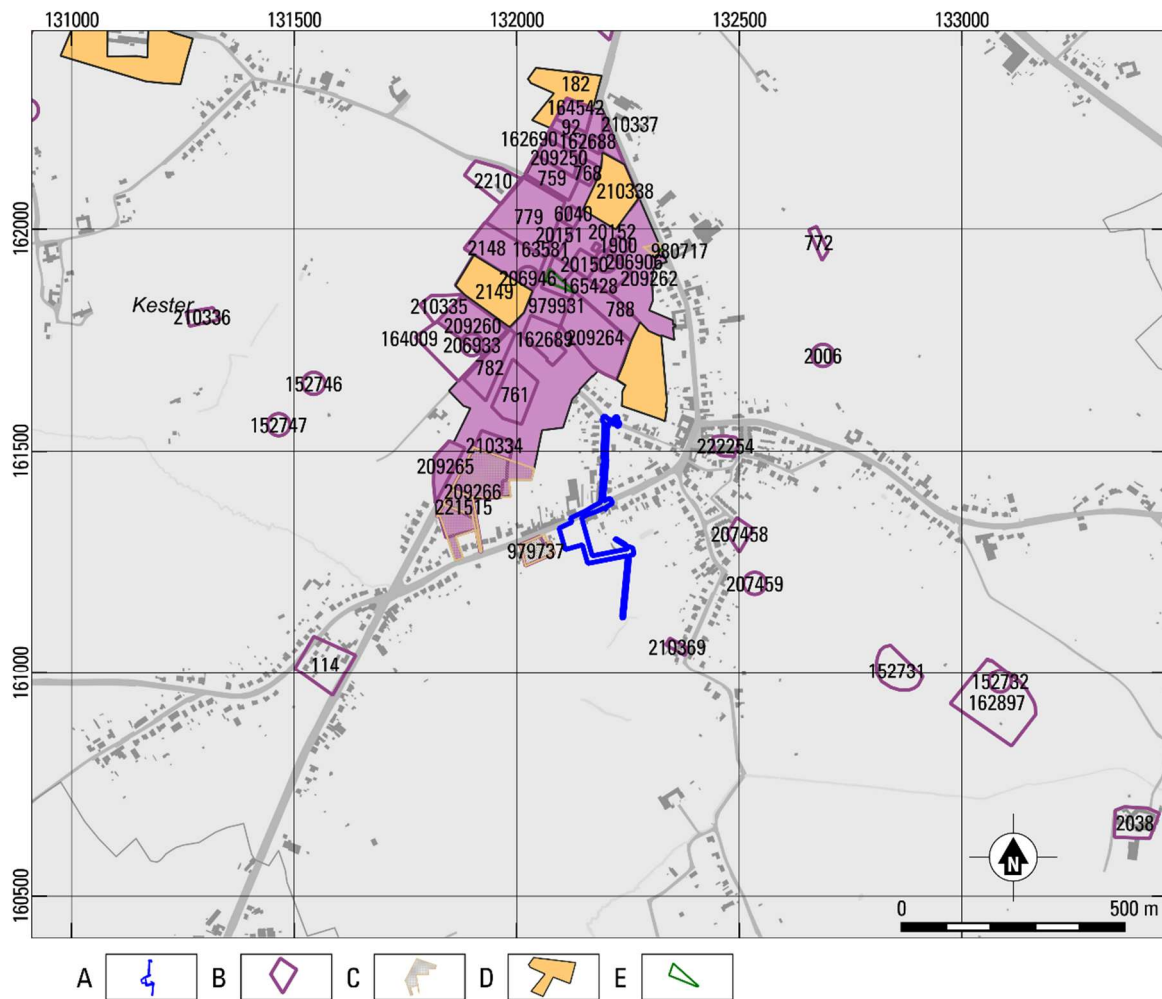

Fig. 2.7. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Aanduiding van de locaties uit de Centrale Archeologische Inventaris en andere vastgestelde inventarissen in de omgeving van het plangebied. Bron: CAI en geo.onroerendergoed.be

A plangebied; B CAI-locaties; C bekrachtigde (Archeologie)Nota's; D gebeurtenissen; E eindverslagen. (Roze vlak = Beschermd archeologische zone).

Rondom het plangebied is de Romeinse tijd dus sterk vertegenwoordigd. Ook vroegere resten zijn echter aanwezig, zoals blijkt uit de CAI-locaties 92 en 192 die naast Neolithische vondsten ook IJzertijd vondsten hebben opgeleverd. Overige Neolithische vondsten worden aangetroffen op de locaties 20150, 164542 en 152747. Twee locaties die niet nader te dateren zijn dan Steentijd bevinden zich op 152731 en 152732.

Resten daterend van de Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn spaarzaam aanwezig. De belangrijkste is de Sint Martinuskerk met kerkhof (CAI-locatie 222254). Dit is tevens de aanduiding dat na de Romeinse tijd het bewoningscentrum zich verschoven heeft naar een lagergelegen deel ten oosten van de Vicus.

Het plangebied bevindt zich daarmee in het gebied tussen de twee bewoningscentra van Kester in. Ten noordwesten-westen is het bewoningscentrum uit de Romeinse tijd gelegen en in het oosten het bewoningscentrum uit de Middeleeuwen tot heden.

Als laatste dient in deze paragraaf nog een archeologienota en CAI-locatie 979737 besproken te worden die ten westen van het plangebied gelegen is. Dit betreft een bureau- en

proefsleuvenonderzoek.²¹ Het onderzoek heeft geen colluviumpakket vastgesteld en voornamelijk A-C profielen geregistreerd. Echter vertoonde Profiel 3 (nabij het onderhavige plangebied) een restant van een Bt-horizont.²² De A-horizont verschilt van dikte over het terrein van ca. 30-60 cm, waaronder voornamelijk direct de C-horizont is gelegen. Binnen het plangebied is naast een Nieuwe tijds waterput geen archeologische resten meer aangetroffen.²³ Het noordelijke deel van het terrein is behoorlijk verstoord, zoals ook aangeduid is op de topografische kaarten van 1891 en 1924 voor dit terrein.²⁴

2.2.2 HISTORISCHE SITUATIE

De eerste vermelding van Kester dateert van 1050 als Castres. Deze benaming komt uit het Latijn en duidt een legerkamp aan.²⁵ Zoals al uit het bovenstaande blijkt is hier in ieder geval een vicus vastgesteld. De Plaatsbeek wordt pas laat vermeld, namelijk 1877-1950.²⁶ De Zuunbeek heeft wel een oudere oorsprong, namelijk uit 1179 als Sonnam. Met de naam wordt een Kleine Zenne aangeduid.²⁷

Hoeveel er gekend is van Kester in de Romeinse tijd, blijkt de informatie van na deze periode schaars te zijn. De Parochiekerk Sint-Martinus zou zijn oorsprong in de late Middeleeuwen hebben, maar verder zijn er uit deze periode slecht wat aardewerk fragmenten bekend die verspreid over de CAI-locaties in de omgeving zijn aangetroffen (CAI-locaties 92, 779, 2006, 2148, 2150, 210369, 210338, 210335). Sporen zijn echter niet aangetroffen. De eerst beschikbare kaart dateert uit 1585 en betreft een kaart van Gerardum Mercatorum waarop de gebieden van Brabant, Gulik en Cleve op zijn getekend (fig. 2.8)

Fig. 2.8. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Uitsnede van de kaart van Gerardum Mercatorum waarop Kester voor het eerst op staat vermeld.

²¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/12496> en <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/14508>

²² Acke *et al* 2020, 11

²³ Acke *et al* 2020, 15

²⁴ Acke *et al* 2020, 19

²⁵ Debrabandere *et al* 2010, 129

²⁶ Kempeneers *et al* 2016, 258

²⁷ Kempeneers *et al* 2016, 369-370

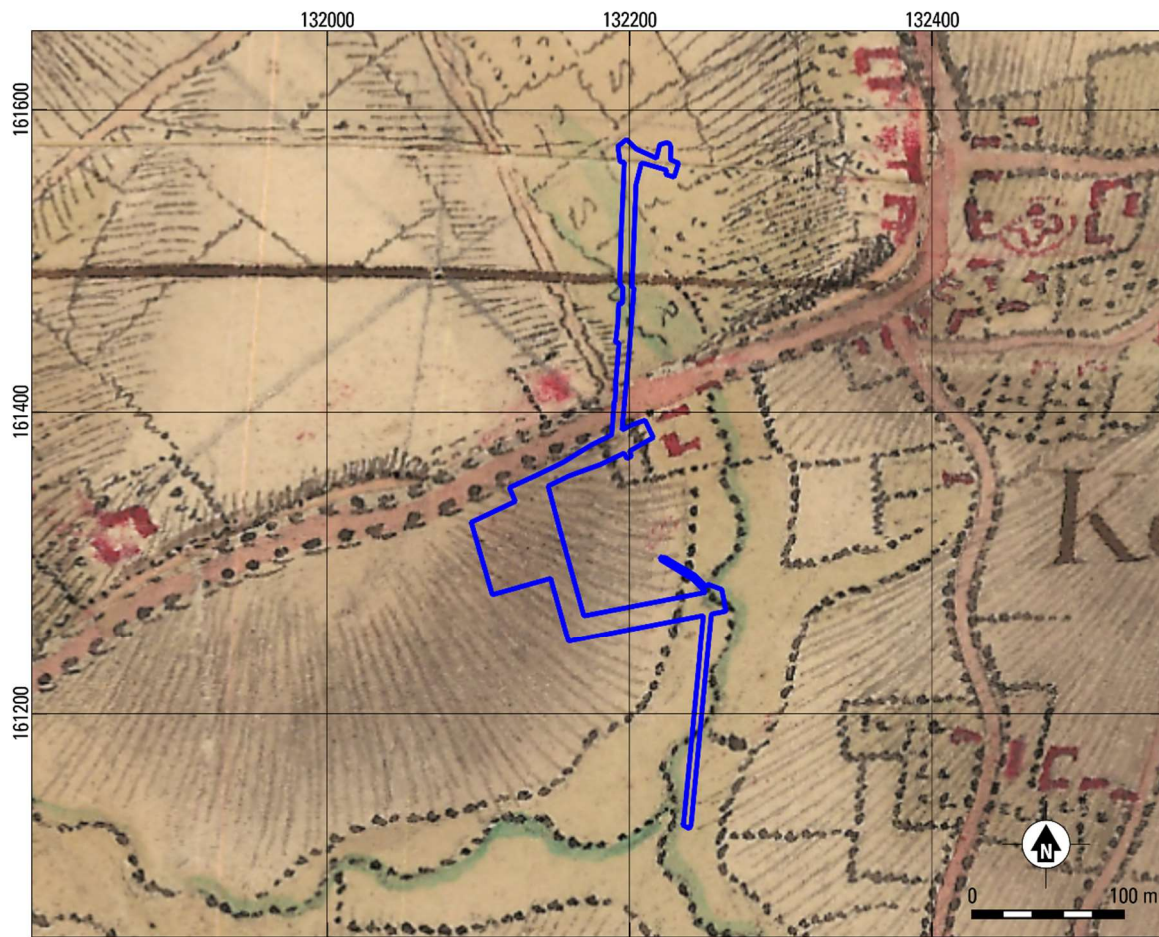

Fig. 2.9. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Villaret-kaart (1745-1748). Bron: geo.onroerenderfgoed.be

De eerstvolgende kaart is de Villaret-kaart (fig. 2.9). Op deze kaart is de verschuiving van het bewoningscentrum te zien. Waar het in de Romeinse tijd voornamelijk ten noorden van het plangebied gelegen is, ligt het in eerste helft van de 18e eeuw ten oosten. De Bruneaustraat is reeds opgetekend en vermoedelijk ook De Ham, maar dit is niet met zekerheid te zeggen. In het centrum van het plangebied net ten zuiden van de Bruneaustraat is bebouwing te zien. Vermoedelijk zijn dit de voorlopers van de aanwezige bebouwing, maar dat is op basis van deze kaart niet te zeggen.

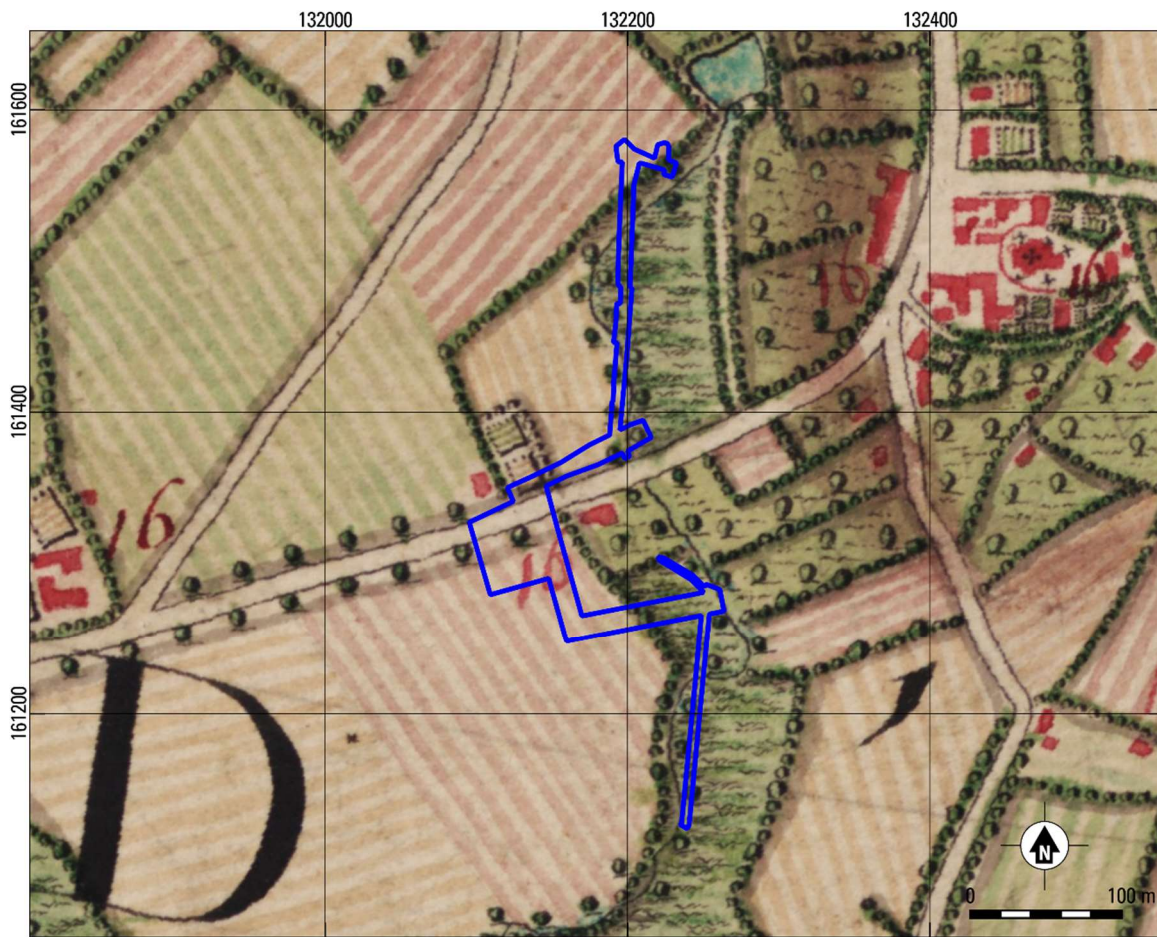

Fig. 2.10. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Ferraris-kaart (1771-1778). Bron: geo.onroerenderfgoed.be

Op de Ferraris-kaart is te zien dat de Bruneastraat een verharde weg is. De Ham is op deze kaart niet duidelijk aanwezig. Het noordelijke deel van het plangebied is gelegen ter hoogte van de Plaatsbeek, Het deel ten zuiden van de Bruneastraat is grotendeels gelegen ter hoogte van akker- en weilanden. In plaats van twee gebouwen is op deze kaart nog maar één gebouw te zien.

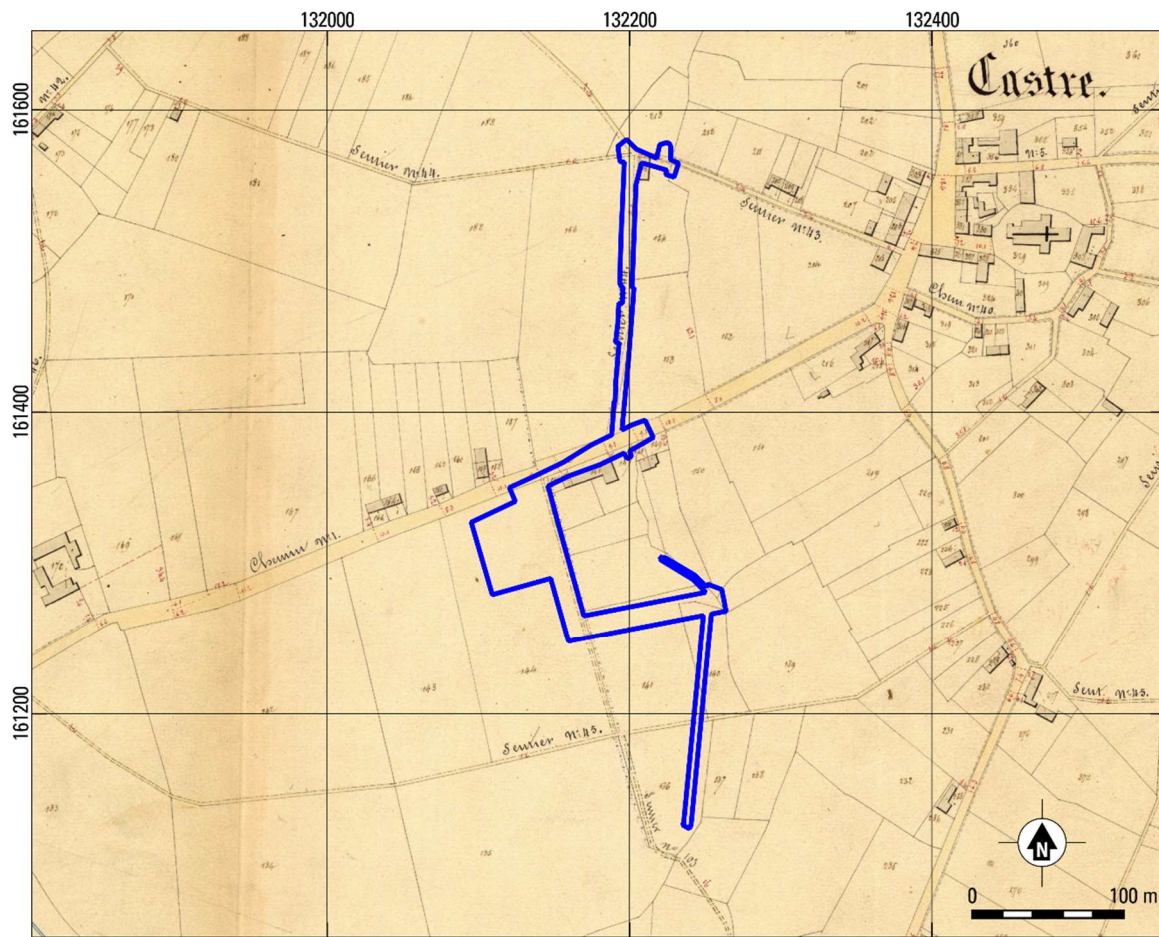

Fig. 2.11. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Atlas der Buurtwegen (1843-1845). Bron: geo.onroerendergoed.be

Op de Atlas der Buurtwegen is De Ham voor het eerst duidelijk zichtbaar als voetweg 44. De Bruneaustraat is buurtweg 1 en ten zuiden hiervan is nog een voetweg aanwezig, nummer 103. Ten zuiden van de Bruneaustraat zijn aan weerskanten van de Plaatsbeek gebouwen aanwezig, één daarvan 1 vormig die overeenkomst met de Villaret en de Ferraris-kaart. Dit gebouw is daarmee een voorloper van de huidige bebouwing op deze locatie. Op de kruising van De Ham en de Cyriel Verhaverstraat (voetweg 43) is een bebouwing ter hoogte van het plangebied te zien.

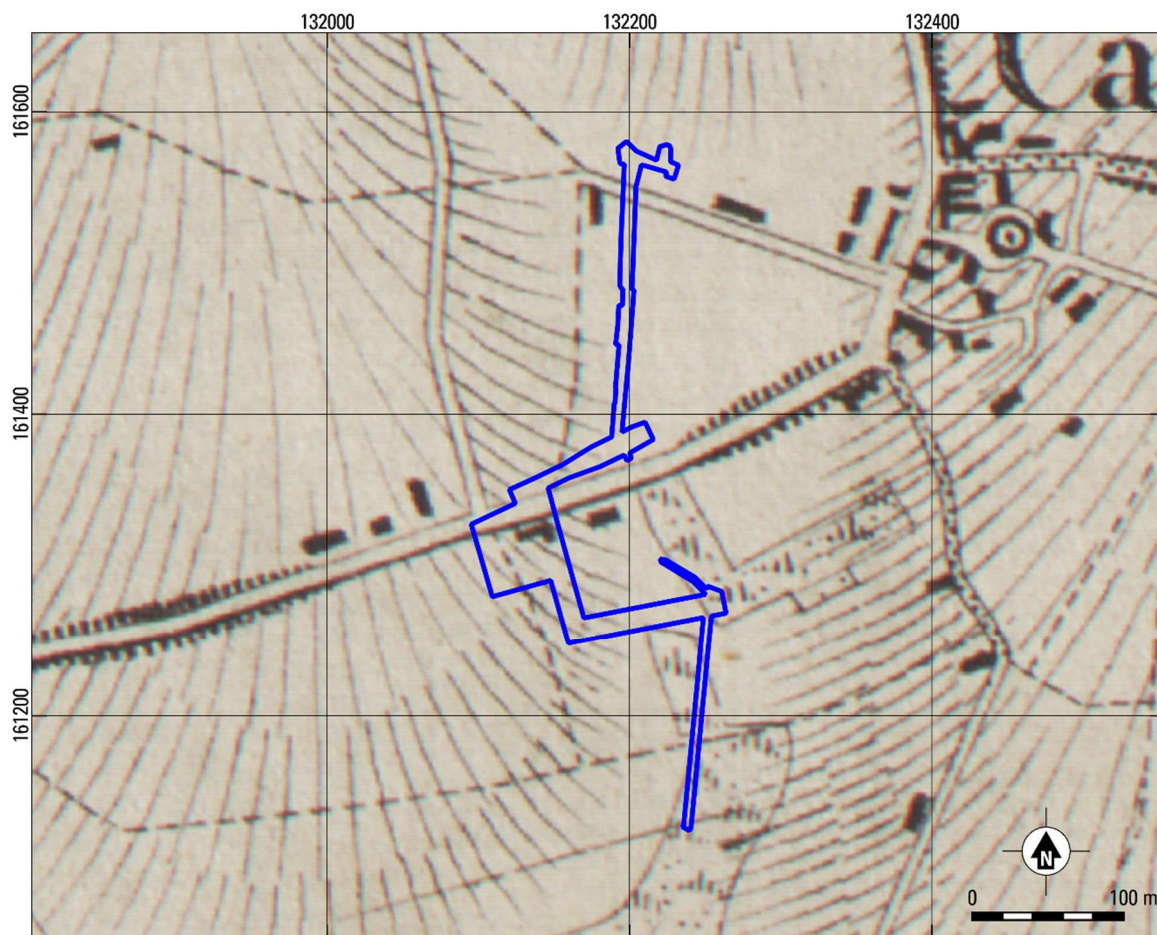

Fig. 2.12. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Vandermaelenkaart (ca. 1850). Bron: geo.onroerenderfgoed.be

De Vandermaelenkaart laat geen verschil zien met de Atlas der Buurtwegen. Alle voetwegen en Buurtwegen zijn aangeduid. Het oostenlijke deel van de Cyriel Verhaverstraat is op deze kaart wel als verhard aangeduid. Langs de Bruneaustraat wordt op sommige plaatsen aangegeven dat deze is aangevuld.

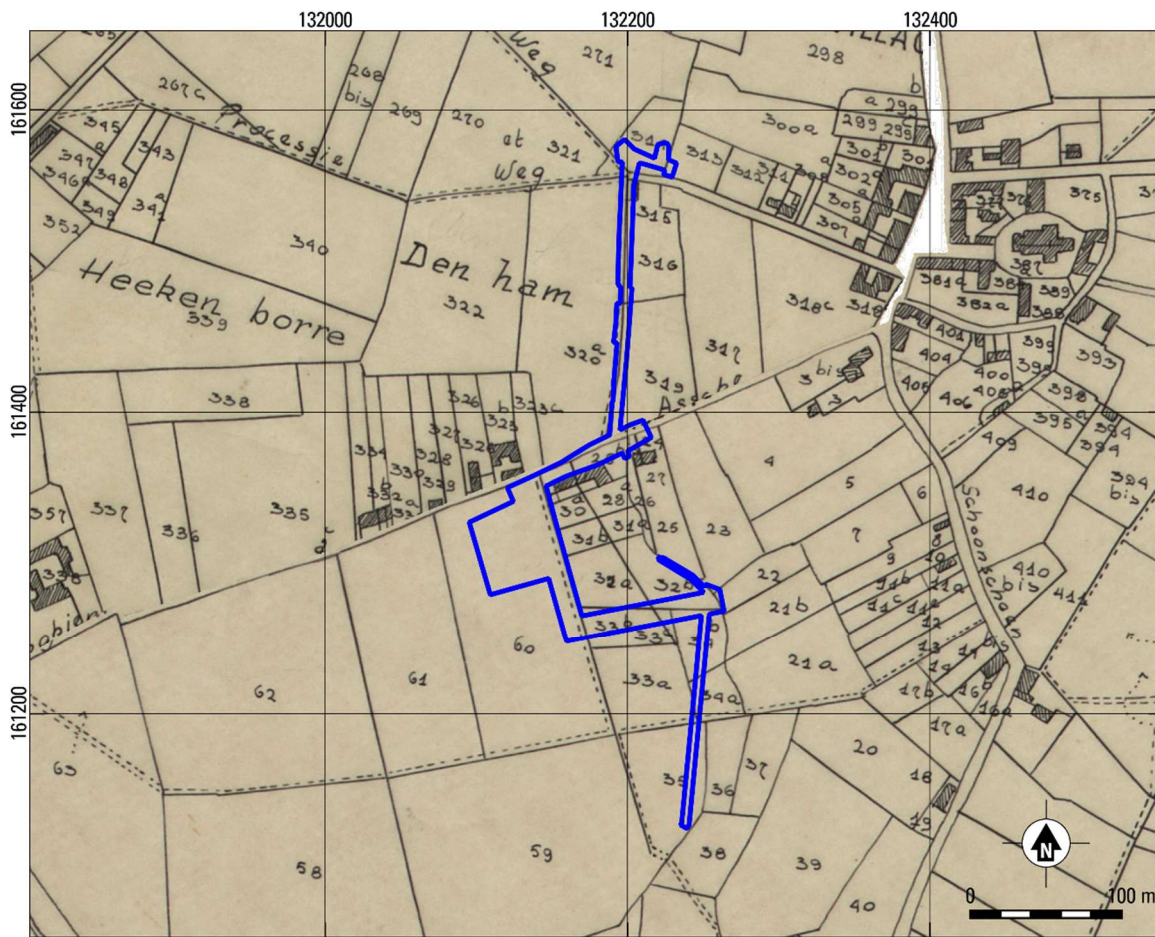

Fig. 2.13. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Popp-kaart (1842-1880). Bron: geo.onroerenderfgoed.be

Op de Popp-kaart (fig. 2.12) is de situatie gelijk aan de Atlas der Buurtwegen of de Vandermaelenkaart.

In figuur 2.14 is een uitsnede opgenomen uit de Topografische kaart van 1891. Hierop is te zien dat ten zuiden van de Bruneastraat ontgravingen staan aangeduid. Dit is al geconstateerd bij het nabijgelegen proefsleuvenonderzoek. Deze ontgravingen lijken door te lopen in het onderhavige plangebied. Echter is de schaal van de kaart op dergelijke mate dat dit niet met volledige zekerheid in het plangebied geplaatst kan worden.

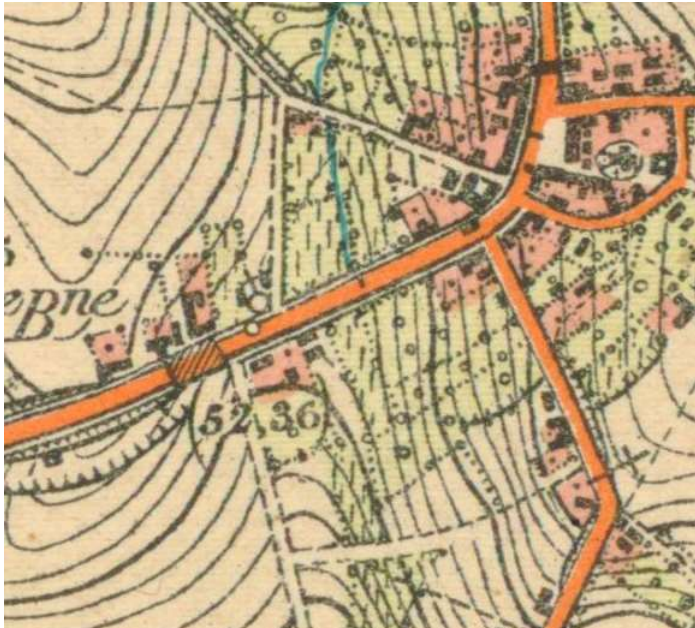

Fig. 2.14. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235).
Uitsnede van de Topografische kaart van 1891. Bron: Cartesius.be

Het historisch kaartmateriaal laat hiermee zien dat het noordelijke deel van het plangebied gelén is in de vallei van de Plaatsbeek en dat hier in de 19de eeuw een voetweg is ontwikkeld, die nu De Ham heet. Met de ontwikkeling van deze voetweg is hierlangs en langs de Cyriel Verhaverstraat langzaam bebouwing ontstaan. Het is nog onduidelijk of het gebouw ter hoogte van het plangebied of ernaast ligt.

Het zuidelijke deel van het plangebied is vanaf de 18de eeuw gelegen ter hoogte van de Bruneaustraat die, al op de eerste kaarten staat aangeduid. Ten zuiden van deze straat is de bebouwing net buiten het plangebied gelegen. Door het plangebied is wel een voetweg aanwezig vanaf de 19de eeuw. Mogelijk zijn er binnen het zuidelijke deel van het plangebied ontgravingen aanwezig.

2.2.3 LUCHTFOTOGRAFIE (NIEUWSTE TIJD SITUATIE)

De luchtfoto van 1971 maakt een aantal zaken helder. Als eerste is het gebouw dat op de kruising van De Ham en Cyriel Verhaverstraat gelegen is nog steeds aanwezig op deze luchtfoto. Daarmee is duidelijk dat dit gebouw naast het plangebied te vinden is. Daarbij is de bebouwing over het algemeen toegenomen langs deze straten.

Als tweede is de bebouwing ten zuiden van de Bruneaustraat toegenomen. Het L-vormige gebouw is niet herkenbaar op deze foto, waardoor ervan uitgegaan moet worden dat deze in de loop van de 20ste eeuw is vervangen door de bebouwing op de foto. Binnen het plangebied is een witte vlek te zien naast de voetweg ten zuiden van de Bruneaustraat. Hier staat geen gebouw, maar wat wel op deze locatie aanwezig is kan op basis van deze foto niet bepaald worden.

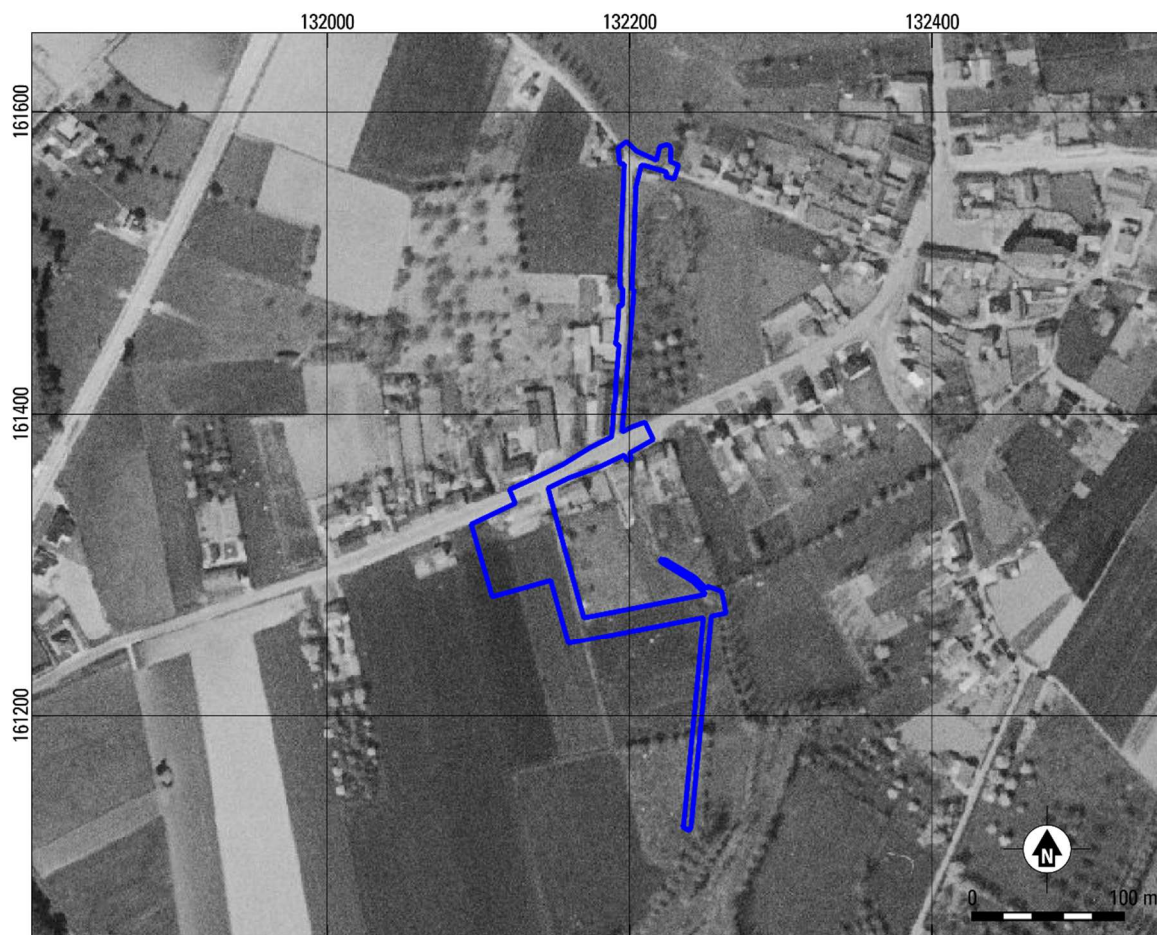

Fig. 2.15. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op de luchtfoto van 1971. Bron: geopunt.be

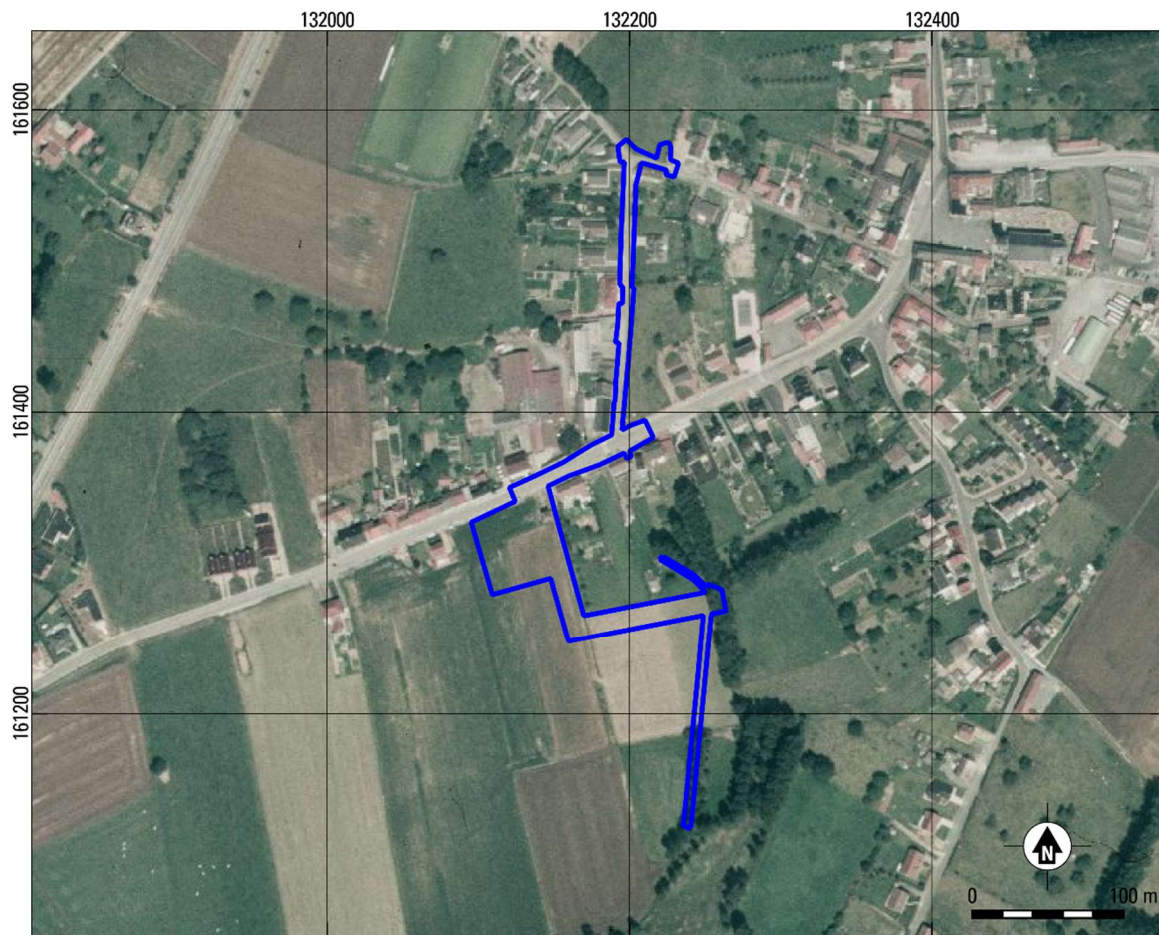

Fig. 2.16. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op de luchtfoto van 1979-1990.
Bron: geopunt.be

Uit de luchtfoto van 1979-1990 (fig. 2.16) blijkt dat net naast de voetweg in het zuiden van het plangebied een klein gebouw te zien is. In vergelijking met de overige bebouwing op deze foto, lijkt het om een schuur of andere bijgebouw te gaan. Verder laat deze foto voornamelijk een toename in bebouwing rondom het plangebied zien. Binnen het plangebied zijn geen wijzigingen op te merken.

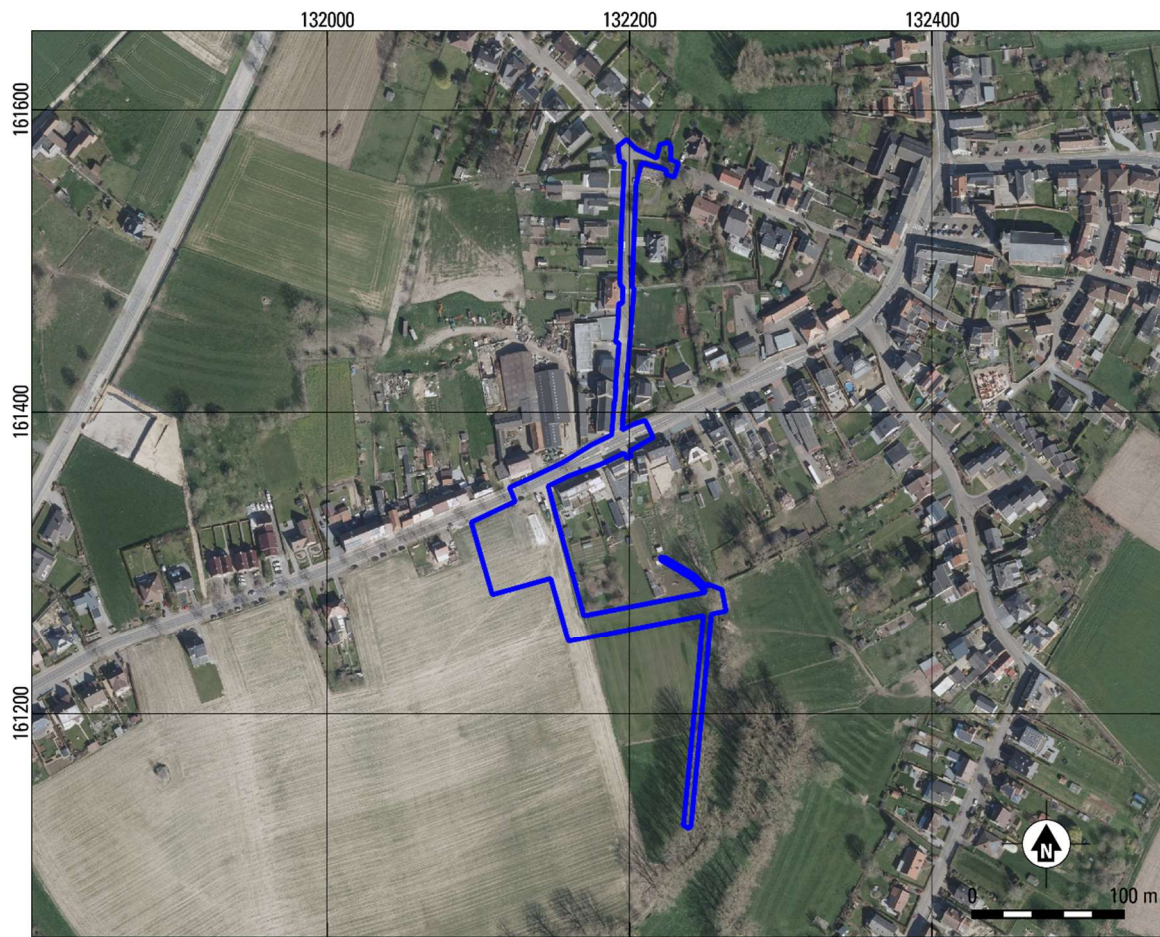

Fig. 2.17. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Plangebied geprojecteerd op de meest recente luchtfoto.
Bron: geopunt.be

Ook de meest recente luchtfoto laat geen grote veranderingen binnen het plangebied zien. Daarbuiten is de bebouwing wel behoorlijk toegenomen. Naast de voetweg in het zuidelijke deel van het gebied zijn wederom tijdelijke structuren te herkennen.

2.3 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING / SYNTHESE

In paragraaf 1.5 zijn de doel- en vraagstellingen van het onderzoek geformuleerd. In deze paragraaf zullen deze in de lopende tekst behandeld worden.

In het plangebied zullen riolerings- en wegeniswerkzaamheden uitgevoerd worden (zie paragraaf 1.2). Bij deze werkzaamheden wordt een terrein voor grondverbetering in gebruik genomen. Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst.

2.3.1 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

De archeologische waarde van het plangebied wordt als laag tot middelhoog ingeschat op basis van het uitgevoerde assessment. In feite kan het plangebied in twee delen opgesplitst worden, namelijk ten noorden van de Brunastraat en ten zuiden. De Brunastraat behoort bij het noordelijke gedeelte. Binnen beide delen kan een verschillende verwachting worden opgesteld.

Het noordelijke gedeelte is zoals blijkt uit de bodemtype-kaart en de hoogtekaart op natte tot vochtig zandleem naast de Plaatsbeek. Door deze natte omstandigheden is dit deel niet heel erg geschikt voor bewoning tot de Late Middeleeuwen. Dit blijkt ook wel deels uit de historische kaarten waarbij dit deel van het plangebied pas ingericht en bebouwd wordt in de 19de en 20ste eeuw. Het plangebied is ook buiten het dorpscentrum gelegen, zoals te zien is op de historische kaarten. Daarbij heeft geofysisch onderzoek en proefsleuvenonderzoek op ca. 26 m ten noorden van het plangebied gelegen op een droger deel van het landschap geen archeologisch relevante resten aanwezig zijn. Archeologische resten uit natte contexten kunnen hier niet uitgesloten worden.

Het zuidelijke deel van het plangebied (ten zuiden van de Brunastraat) is echter gelegen op een overgang van het nattere deel van het landschap naar het drogere deel. Het overheersende bodemtype in dit deel komt overeen met de bodemtypes waarop in de omgeving veel archeologische resten zijn aangetroffen. De Vicus van Kester ligt op een gelijk bodemtype, alsmede ook de resten van de Romeinse Villa (CAI-locatie 207458) bij het toponiem Mierenberg. Dit geldt voor bijna alle Cai-locaties in deze omgeving, die bijna zonder uitzondering gelegen zijn op Ab* en Ac* bodems. Daarbij heeft het assessment uitgewezen dat hoewel de Vicus begrensd is, dat buiten deze grenzen nog rekening gehouden moet worden met activiteiten die zich buiten de directe bewoning bevinden.

Nabijgelegen onderzoek heeft uitgewezen dat binnen dit deel van het plangebied mogelijk nog sprake kan zijn van een intacte bodemopbouw, ondanks de vergravingen direct ten zuiden van de Brunastraat (zie profiel 3 van Acke *et al* 2020). Uit dit proefsleuvenonderzoek blijkt tevens dat het archeologisch vlak kan voorkomen direct onder de bouwvoor die op dat terrein slechts 40 cm dik bleek te zijn. Bij dit proefsleuvenonderzoek is echter geen colluvium vastgesteld, al kan dit wel voorkomen. Colluvium is van invloed op de archeologische resten, aangezien het een indicatie is van erosie, waardoor de resten verspoeld kunnen zijn. Echter is het ook goed mogelijk dat het colluvium de archeologische resten heeft afgedekt en daardoor juist beschermd. Op basis van een bureauonderzoek is niet vast te stellen welke van de twee van toepassing is op het plangebied.

2.3.2 IMPACT GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

Het noordelijke deel van het plangebied wordt gekenmerkt door bestaande wegenis. Daarnaast zijn onder deze wegenis al leidingen en rioleringen aangelegd. De aanleg van het huidige rioleringsstelsel en de huidige wegen hebben reeds gezorgd voor een hoge mate van verstoring (paragraaf 1.3). De impact van de toekomstige werken is dan ook eerder beperkt. Omwille van deze verstoringen is de impact van de werkzaamheden zeer gering, ondanks de plaatselijke verstoring van ca. 8.00 - 9.00 m (ter hoogte van de houten palen). Binnen het tracé van het plangebied zullen de rioleringen dieper ingegraven worden dan

de bestaande. Gezien de verstoringen door de huidige weg en leidingen zullen (eventueel) enkel de onderzijden van diepe sporen verwacht kunnen worden. De impact van de geplande werkzaamheden ter hoogte van dit noordelijke gedeelte is daarmee klein.

Binnen het zuidelijke gedeelte zijn nog geen verstoringen waargenomen, behalve mogelijk wat tijdelijke structuren en uitgravingen direct ten zuiden van de Bruneaustraat. De verstoring van deze activiteiten is echter niet vast te stellen op basis van een bureauonderzoek. Uitgaande van een onverstoord grond, hebben de geplande werkzaamheden een grote impact op het bodemarchief. Ze zullen de bodem namelijk tot ca. 0.80 – 3.00 verstoren.

Een uitzondering hierop zijn de noordelijke en zuidelijke uitlopers vanaf de aansluiting aan de Plaatsbeek (Put R1). Ter hoogte van deze zones zal op het maaiveld een persleiding worden geplaatst. Het zuidelijke deel is gelegen ter hoogte van een bestaande erfdienstbaarheid voor ondergrondse infrastructuur. Hier is al een leiding in de ondergrond aanwezig, die gelegen is op een diepte van 1.50 – 2.00 m. De bodem is hier al verstoord. Ter hoogte van deze werkzones wordt verder geen teelaarde afgegraven, waardoor deze werkzaamheden geen impact op het bodemarchief hebben.

2.3.3 POTENTIEEL TOT KENNISWINST

In het plangebied worden verschillende werkzaamheden uitgevoerd, die een verschillende impact op het bodemarchief maken. Deze impact hangt sterk samen met het potentieel tot kenniswinst binnen de verschillende delen van het plangebied. In de vorige paragraaf zijn de werkzaamheden opgesplitst in verschillende zones. Voor ieder deel zal hieronder een gespecificeerd potentieel tot kenniswinst worden opgesteld.

Ter hoogte van de bestaande wegen is er geen sprake van een potentie tot kenniswinst. Binnen de straten wordt het aannemelijk geacht dat er geen archeologische resten meer aanwezig zullen zijn door de reeds aanwezige wegenis, rioleringen en nutsleidingen. Daarnaast is dit deel van het plangebied gelegen ter hoogte van vochtige tot natte bodems, waardoor de archeologische verwachting ten aanzien van bewoning laag is. Resten uit natte contexten kunnen mogelijk nog voorkomen, maar zullen dus door de al aanwezige verstoringen waarschijnlijk niet meer aanwezig zijn.

Ter hoogte van het zuidelijke deel van het plangebied, buiten de bestaande wegenis is sprake van een andere landschappelijke situatie. Hier geldt een middelhoge archeologische verwachting voor het voorkomen van archeologische resten uit alle perioden. Activiteiten vanaf de 20ste eeuw en erosie kunnen deze resten verstoord hebben, maar deze verstoring is op basis van een bureauonderzoek niet vast te stellen. Voor dit deel van het plangebied geldt bijgevolg een potentieel tot kenniswinst.

De werkzones voor de plaatsing van de tijdelijke persleiding hebben geen potentieel tot kenniswinst, aangezien is vastgesteld dat hier geen impact op het bodemarchief aanwezig is door de reeds aanwezige verstoring en het gebrek aan graafwerkzaamheden.

2.3.4 CONCLUSIE

In bovenstaande paragrafen is voor het plangebied de archeologische verwachting, de impact van de werkzaamheden en het potentieel tot kenniswinst besproken. Voor de werkzaamheden in het noordelijke deel van het plangebied geldt dat er geen potentie tot kenniswinst aanwezig is. De baten van een onderzoek wegen hierbij niet op tegen de kosten. Voor dit deel geldt dat er geen verder onderzoek nodig is. Het voorkomen van archeologische sporen of vondsten kan niet volledig uitgesloten worden. Daarom wordt gewezen op de bij wet verplichte meldingsplicht, indien bij de geplande graafwerken toch op archeologische sporen van enige omvang of belang zou gestoten worden.

Voor de werkzaamheden die plaatsvinden ten zuiden van de Bruneaustraat (met uitzondering van de werkzones voor de tijdelijke persleiding) is wel een potentie op kenniswinst aangetoond. Het assessment

heeft aangetoond dat op basis van de landschappelijke locatie en de archeologische gegevens uit de omgeving een middelhoge verwachting aanwezig is binnen dit deel. Binnen deze zone is op basis van het bureauonderzoek tevens nog geen verstoring aangetoond, waardoor de resten nog goed bewaard kunnen zijn gebleven. Voor deze zone wordt bijgevolg vervolgonderzoek geadviseerd (fig. 2.18)

Dit onderzoek dient gefaseerd uitgevoerd te worden. In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd te worden. Hieruit zal moeten blijken wat de beste vervolgstategie is (archeologische boringen, proefsleuven of geen vervolg).

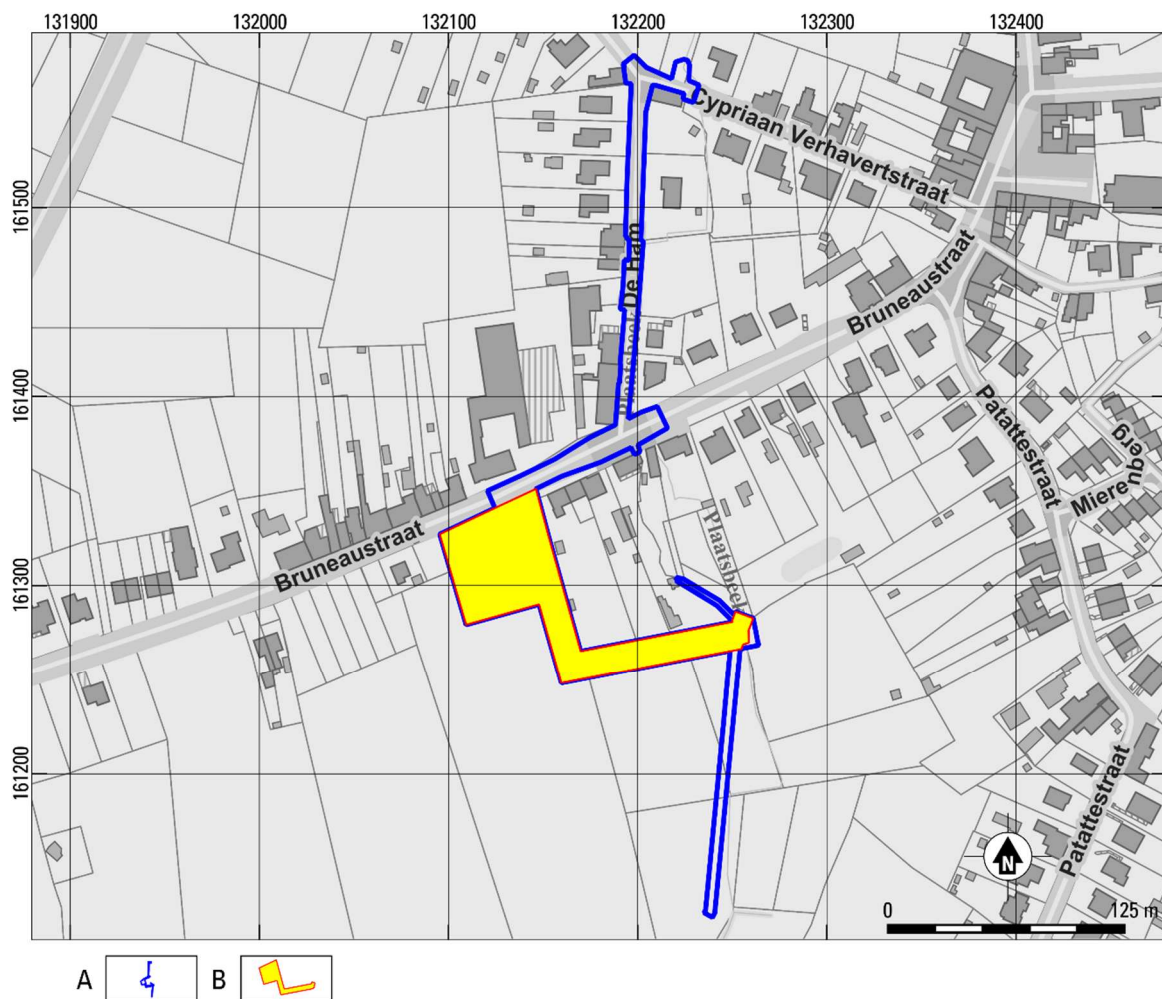

Fig. 2.18. Gooik – Afkoppeling Plaatsbeek te Kester (23.235). Aanduiding onderzoeksgebied in het plangebied op de GRB. Bron: geopunt.be
A plangebied; B onderzoeksgebied.

2.4 SAMENVATTING

In het plangebied zullen rioleringswerken worden uitgevoerd (zie paragraaf 1.2). Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst (hoofdstuk 2). Ter hoogte van de bestaande wegen is geen sprake van een potentie tot kenniswinst door de reeds aanwezige verstoring en de landschappelijk ongunstige locatie voor bewoning tot de Late Middeleeuwen. De baten van een eventueel onderzoek wegen niet op tegen de kosten. Voor deze zone wordt dan ook geen vervolgonderzoek geadviseerd.

De werkzaamheden die zullen plaatsvinden ten zuiden van de Bruneastraat komen wel in aanmerking voor vervolgonderzoek. Deze zone heeft potentie op kennisvermeerdering voor meerdere periodes (voor meer specificaties zie paragraaf 2.3) De eventueel aanwezige archeologische waarden worden hier bedreigd door de geplande werkzaamheden (impact). Voor deze onderzoeksgebieden wordt dan ook archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Dit onderzoek dient gefaseerd uitgevoerd te worden. In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd te worden. Hieruit zal moeten blijken wat de beste vervolgstراتيجية is (archeologische boringen, proefsleuven of geen vervolg).

3 LITERATUUR

- Acke, B./ M. Bracke / P. Fonteyn, 2020: *Nota Kester Bruneaustraat*, Moerbeke (2020-056).
- Buffel, P./J. Matthijs, 2009: *Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel, Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België, Vlaams Gewest*, Brussel.
- Debrabandere, F./M. Devos/P. Kempeneers/V. Mennen/ H. Ryckeboer/W. Van Osta, 2010: *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Brussel.
- De Groote, K. / J. Moens / T. Clerbaut, 2017: *Resten van een Romeinse villa in de Pattattestraat te Kester (Prov. Vlaams-Brabant). Rapportage van een archeologisch onderzoek naar aanleiding van een vondstmelding*, Brussel (Onderzoeksrapporten Onroerend Erfgoed 62).
- Gullentops, F./F. Bogemans/G. de Moor/E. Paulissen/A. Pissart, 2001: Quaternary lithostratigraphic units (Belgium), *Geologica Belgica* 4, 1-2, 153-164.
- Hagen, J., 2017: *Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Edingsesteenweg te Gooik (Vlaams-Brabant)*, Aartselaar (ABO archeologische rapporten 449).
- In 't Ven, I., 2015: *Beschermingsdossier: de Romeinse vicus in Gooik (Kester) - archeologische site*, Brussel (Dossiernummer: 4.001/23024/101).
- Kempeneers, P./K. Leenders/V. Mennen/B. Vannieuwenhuyze, 2016: *De Vlaamse waternamen. Verklarend en geïllustreerd woordenboek. Deel I. De provincies Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant en het Brussels hoofdstedelijk Gewest*, Leuven (Werken van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie. Vlaamse afdeling 29).
- Laga, P./S. Louwye/S. Geets, 2001: Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium), *Geologica Belgica* 4, 1-2, 135-152.
- Louis, A., 1957: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Sint-Kwintens-Lennik 101 W*, Gent.
- Ranst, E. Van/C. Sys, 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen* (schaal 1:20.000), Gent.
- Schroyen, K., 2003: *Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel, Toelichting bij de Quartairgeologische kaart*, Brussel.
- Wesemael, E. / J. Nicholls, 2014: *Geofysisch onderzoek op een aantal archeologische sites in de gemeente Gooik. Onderzoek voor de VLM-Regio Oost in het kader van het ruilverkavelingsproject (ontwerpfase)*, Sint-Truiden (ARON-Rapport 208)

websites

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://dov.vlaanderen.be>

<https://geo.onroenderfgoed.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be>

<https://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>

4 LIJST VAN BIJLAGEN

1. Overzicht van de archeologische perioden
2. Gedetailleerde kaarten van de geplande werkzaamheden
3. Richtlijnen aanleg rioolbuizen en schematische weergave
4. Kadastrale kaart
5. Tabel van de CAI-locaties in de omgeving van het plangebied